

AVUI

Estatut del 31, estatut per AVUI.

febrer 76 | n° 656 | 25 pts

CAIXA de PENSIONS per a la Vellesa i d'ESTALVIS

**60 Oficines a les illes Balears
al servei de l'Estalvi i del Crèdit**

**Delegació General de Balears:
c/. Colón, 20 - PALMA DE MALLORCA**

**Oficines Centrals:
Via Laietana, 56 a 62 - BARCELONA**

LLUC

FEBRER 76

Estatut del 31, estatut per AVUI.

febrer 76 / n 656 / 25 pts

PORTADA

*Estatut d'Autonomia per a les Illes:
Una esperança del nostre poble per fer
una passa endavant.*

Portada de Ferran Sintes

LLUC

Revista mensual, n.º 656
Any LVI

Direcció:

PP. Missioners dels Sagrats Cors
Monestir de la Real - Ciutat de Mallorca

Informació i correspondència:

Apartat de Correus n.º 619
Telèfon 22 32 99
Palma

Director: Bartomeu Suau Tugores

Conseller-Delegat: Manuel Soler i Palà
Caps de Redacció: Josep M. Llompart i
Pere Llabrés i Martorell

Subscripció: 250 ptes. anuals

Estranger: 300 ptes. anuals

Preu de l'exemplar: 25 ptes.

*Els articles publicats en aquesta
revista expressen únicament
l'opinió dels seus autors.*

Imp. SS. CC. - Balmes, 39
Dipòsit legal: P. M. 276-1958

Sumari

Pàg.

2 CORREU

3 EDITORIAL: L'Estatut: un dret del nostre poble.

Copsant el moment polític actual del nostre poble, hem cregut fer-li un bon servei en aquest número plantejant la necessitat present i la història de l'Estatut d'autonomia, connectant aiximateix amb la història i els plantejaments actuals del Principat i del País Valencià.

4

En primer lloc, Sebastià Serra estudia les incidències històriques i aporta les seves apreciacions crítiques a l'avantprojecte de l'Estatut que es redactà per a les Illes i al projecte que només incloïa ja Menorca i Eivissa (any 1931).

6 Des del Principat, Josep Benet descriu el que significà el plantejament, l'elaboració, aprovació pel poble català i per les Corts de Madrid de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, del 32.

8 Josep Lluís Blasco des del País valencià: el problema estatutari avui. Llegim el moviment en pro de l'Estatut i la redacció, prou significativa, del text d'Elx, com a projecte.

10 Antoni Serra formula des d'aquí l'actualitat de l'Estatut, segons la realitat política que estam vivint, i com aquest mitjà d'autonomia ha de satisfer les aspiracions del nostre poble.

13 Quatre polítics mallorquins que militen dins l'oposició, s'han assegut al voltant d'una TAULA RODONA per dir la seva davant l'Estatut: història, possibilitats actuals, vies de redacció, etc. Són Climent Garau, Fèlix Pons, Ignasi Ribas i Antoni Tarabini. Sebastià Verd ha actuat de moderador.

16

Davant el trasbalsament, fonamentalment polític, que viu ara Mallorca ¿què hi diu o què hi podria dir l'ESGLÉSIA NOSTRA? Una mirada a la història més recent, les declaracions sobre el passat d'aquesta Església i un cop d'ull cap al futur, segons les 15 entrevistes a polítics dins un llibre fresc de Llorenç Capellà, i unes pistes de sortida cap a l'esdevenidor són les línies de força de l'article de Pere Llabrés: L'Església de Mallorca davant el canvi.

18 La secció d'ART aquest mes ofereix dues col·laboracions: la trajectòria de l'art i l'aventura de Pere Buades i Geis; i la continuació de l'enquesta L'art vist pels artistes, a la qual respon Martí Company.

21 Continuant les col·laboracions a favor de la defensa de la Natura, aquest mes publicam unes Notes entorn d'una balena, per Miquel Rayó.

22 La Secció del camp de l'Obra Cultural Balear ens descriu les primeres passes cap a la formació de l'Escola del camp. Signen la col·laboració J. Adrover i Tomeu Fiol.

24 NOTICIARI. La Trobada de forces polítiques a Cura. Crònica i document final (31 de gener de 1976).

25 Els Premis «Ciutat de Palma», un tràmit.

26 AVUI, després de 40 anys, un diari en la nostra llengua.

27 Carta des del Principat de Catalunya, per Biel Mesquida.

28 El «Llibre del Poble de Déu», contestat a la Ciutat de València.

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

510406378X

Correu

Crida als sacerdots mallorquins

El mes de desembre aparegué un escrit a la Revista **Lluc** firmat per Climent Garau, que amb molt d'encert posava el dit dins una nafra que porta la gran majoria del clergat mallorquí i és urgent posar-li remei si no volem que els sacerdots de l'illa passin a la Història com una generació mediocre i renegada que no estigué al seu nivell quan era hora d'ajudar a salvar l'ànima del nostre Poble en uns moments molt decisius.

Tots sabem que vivim un període transcendent de la Història de Mallorca, tan transcendent que si no ens deixonim i arregussam ferm, dins pocs anys els mallorquins podem deixar d'existir com a poble i perdre aquells meravellous tressors i conquestes que s'han acumulat arreu de 700 anys.

Davant el perill comú que tenim, quasi tots els estaments representatius del nostre país s'han posat en moviment per a salvar el nostre poble, i pareix que només la burgesia i el clergat encara no han comparegut a posar el seu gra d'arena per aquesta causa.

Argument claríssim de l'absència del clergat a aquesta noble convocatòria, són els fets objectius exposats per Climent Garau que amb una estadística ben clara mostra com a uns actes religiosos que haurien d'esser tan nostres com les celebracions de les misses, no s'empra quasi gens la llengua amb què parlaven i pregaven els nostres avantpassats, la llengua de Ramon Llull i de Costa i Llobera.

Resulta que a Ciutat el 81% de les misses es diuen en castellà i les poquíssimes que hi ha en mallorquí són a una hora tan primerenca que, qui no matina molt, no hi pot assistir.

Més trist és encara que dins la ruralia on la nostra gent conserva intacta la parla dels nostres padrins, el 62% de les misses sigui també en foraster.

¿Per què aquest poc amor per la nostra llengua i aquesta son davant els moments transcendents i irrepetibles que estam vivint? La nostra societat avança «cap a la despersonalització, a la pèrdua dels caràcters diferencials regionals, al desarrelament, al materialisme, a l'egoisme» (**Els Mallorquins** p. 188). Surant part damunt tot això, predomina com el més important i simptomàtic, el problema de la nostra llengua.

El que la nostra parla significa per a nosaltres, mai ho ponderarem suficientment: «és la sang de la nostra ànima», és una manera d'expressió a la qual va unida una manera de pensar, de viure, de treballar, d'estimar les coses, de cantar els nostres amors, les nostres penes i alegries, i de manifestar les nostres

creences i el vincle de la nostra intimitat familiar.

Per això defensar la nostra llengua és defensar-nos a nosaltres mateixos i conservar-la incorrupta és tenir cura de la nostra identitat psicològica. Recordem aquelles paraules, citades tan sovint, de Costa i Llobera: «La llengua és l'imatge vivent del poble que la parla, el seu verb engendrat dins lo més íntim i secret d'això que ara s'anomena l'ànima col·lectiva. Per això és tan difícil mudar la llengua d'una raça: El canvi social de la llengua suposa un canvi d'ànima social». (**Jocs Florals de Mallorca**).

Tenim la gran responsabilitat de salvar l'ànima col·lectiva del nostre poble, tasca fonamental de la nostra supervivència. Aplicant als pobles allò que Jesucrist va dir de cada home: «De què li serveix a un home guanyar tot el món si perd la seva ànima?» (Mt. 16, 26), podem afirmar: ¿De què ens serviria el progrés material si per la seva culpa perdiem els nostres costums, la nostra llengua, les manifestacions més íntimes, tot allò que conté valors vertaderament humans? Un poble que per materialisme o per indiferència perdés totes aquestes coses «perdria amb això el millor d'ell mateix i sacrificaria per a viure les seves raons de viure». (**Homilia Añojeros**).

No, que ni propis ni estranys rebaixin ni tirin a perdre la gran riquesa espiritual de la nostra llengua, suma i compendi de la nostra raça i cultura. Ni tots els hotels, ni totes les fàbriques, ni tots els sembrats, ni totes les riqueses materials juntes valen una mil·lèsima part del que val la nostra llengua: «riquesa gran, riquesa espiritual, històrica i moral», el tresor de valor més exquisit que ha brostat de la nostra Terra. El mallorquí que la rebutgi és un traïdor i un renegat i qualsevol esforç extern per a frenar-la és un atropell i una opressió que no té nom.

Sacerdots de Mallorca, que el nostre amor als germans ens posi en marxa per ajudar a salvar el que ha estat vincle fraternal de convivència dels mallorquins durant set segles. Que ni la ràdio, ni la televisió, ni el cinema, ni els forasters que s'han establert a Mallorca, ofeguin les raons de viure que els nostres avantpassats varen crear, deixant corrents de tradicions i vibracions que encara empenyen damunt nosaltres; però amb perill de perdre, per a sempre el seu influx.

JOAN FRANCESC MARCH

La Real, 6 Febrer 1976.

Escola popular i catalana

La Junta directiva d'Omnium Cultural fa pública la següent declaració:

No és la primera vegada que llegim a la premsa referències a una suposada conversió de l'escola actual —estatal, religiosa, privada, etc.— en l'anomenada escola pública. Nosaltres que recordam l'acció de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana i que som conscients que fem alguna cosa per continuar-ne l'esperit i l'eficàcia, ens adonem que de vegades quan es parla d'escola pública no es pensa en el postulat fonamental en el qual tota escola pública (o no tan pública) hauria de respondre entre nosaltres: el que l'escola sigui catalana.

En aquest sentit només les corporacions locals, democràticament elegides i els organismes de cultura d'una administració autònoma poden garantir que el que Joaquim Ventalló anomenà «escoles populars» sigui altra vegada una realitat, mitjançant una gestió adequada a totes les necessitats, oberta amb igualtat econòmica a tots i garantint el dret a escollir escola, a fer escola i a formar escoles de tendències pedagògiques diverses, basades sempre en el servei a la comunitat, en el respecte a la persona i en l'arrelament a una llengua pròpia i a la cultura del nostre poble.

Per això ens ha sorprès i alarmat que organismes professionals que representen estaments d'educadors ens preparin l'adveniment d'allò que anomenem una **escuela pública unificada**, la qual només ens pot fer pensar en una versió, no precisament nova, d'aquella ordenació escolar centralitzada que ha fet tant per a la despersonalització dels pobles de la península i l'empobriment o la desaparició de la llibertat individual.

Barcelona, 10 de febrer de 1976.

Pau RIERA I SALA
president

Joan B. CENDROS
secretari general

editorial

L'Estatut: un dret del nostre poble

Entre els problemes de relleu i de més transcendència que durant l'època política, autoritària i centralista, que va finint han estat malmesos i fins i tot ignorats, hi figura el «problema regional», com ara es reconeix des de Madrid, o el de les «nacionalitats» i dels pobles que formen l'Estat espanyol, tal com, amb diversos matisos, es va plantejant a uns indrets que lúcidament volen deixar de ser províncies, no estan gaire engrescades amb allò de la «regionalización» i tenen consciència prou clara de la seva personalitat històrica i cultural, que també volen veure reconeguda a nivell polític.

Arribats a aquest punt, de seguida se'ns planteja la qüestió de l'autodeterminació i de l'autonomia, que necessàriament han de confluir en un instrument polític que garanteixi la personalitat d'un poble que es reconeix com a tal: l'Estatut.

Aposta LLUC vol presentar aquest tema, perquè som conscients —com ho vàrem expressar el mes passat— de la delicada i fràgil transcendència del moment històric que vivim; ben conscients que ningú ens vindrà a arreglar els problemes que el poble de les Illes té plantejats i pendants fa estona; temerosos també que qualcú ens vengui a concedir com a gràcies i mercès allò que és un dret irrenunciable dels qui som ciutadans de les Balears i les Pitiüses.

Per això creim que serà un bon servei a tothom aclarir, en la capçalera d'aquest número dedicat a l'Estatut d'autonomia, què és i què no és vertaderament un Estatut.

NO ÉS un instrument que possibiliti una simple descentralització administrativa.

NO ÉS un règim econòmic especial per a una determinada «región».

NO ÉS el reconeixement de la personalitat diferenciada d'un país a nivell cultural.

Aquest plantejament no és nou per a nosaltres, ja que més d'una vegada el sentim fer a polítics que sembla que, de cop, fins i tot s'escarrufen davant un centralisme absorbent que encara coeja.

L'Estatut fonamentalment ha de significar i ÉS:

—l'exercici del dret d'autodeterminació. Creim que tot poble té dret a disposar del seu propi destí polític,

a donar-se a si mateix l'organització política que li sigui més adient;

—l'autogovern com a expressió a la pràctica de la sobirania política;

—la disponibilitat plena dels propis recursos, en el pla econòmic i social.

Així entenem l'Estatut d'autonomia. Ara, ja és hora que les forces polítiques d'aquest país se n'adonin de la urgència de treballar conjuntament en la redacció de l'Estatut: és una tasca de tots, sense exclusions, sense que uns grups o uns partits —com succeí el 31— manipulin un instrument tan important per a tot un poble.

No cal dir que totes les Illes, cada una amb la pròpia personalitat, hi ha de participar, sense unes preponderàncies per a la major que malauradament feren parcial el projecte del 31 i que serien reminiscències d'un centralisme i provincianisme que voldríem veure finit per sempre.

En el plantejament de l'Estatut per a les Illes no hi pot mancar, creim, la referència als lligams de tot ordre que ens vinculen al Principat de Catalunya i al País Valencià, dins el marc d'una realitat, sovint blasmada per més d'un i encara no popular per mor de segles i anys recents d'un enfosquiment de consciència col·lectiva, que anomenam els Països Catalans. Ni hi pot mancar la referència als altres pobles de l'Estat Espanyol, interessats també amb els seus Estatuts d'autonomia, des de Galícia i el País Basc fins a la mateixa Castella. Aquesta darrera dada pot foragitar el fantasma, retret i posat tantes vegades en escena, del separatisme, sense que els qui el branden mai hagin pogut aclarir convenent que són els separadors o qui són els separats...

Una crida per als drets inalienables d'aquest poble nostre, «poc e gran» —recordem amb atenció i previsió el que deia Anselm Turmeda—, és la que llençam des d'aquí, avui: per tal que la petitesa d'aquest «Regne dins mar» no sigui dejectada ni esclafada per magnituds despersonalitzadores, sinó que ens esperoni a conjuntar forces i a bandejar particularismes i egoïsmes estèrils; per tal que la grandesa que batega dins l'esperit del nostre poble sigui prou ferma per aconseguir el reconeixement inajornable d'un dret plasmat a l'Estatut d'autonomia.

Estatut del 31 per a les Illes

Algunes apreciacions crítiques
sobre l'avant-projecte
i el projecte
d'Estatut d'Autonomia

El juliol-agost de 1931 la revista «**La Nostra Terra**» deia: «Hem llegit l'avant-projecte d'aquesta Constitució de l'Estat no federal, però sí federable, i per aquest motiu no podem concebre que hi hagi regions que es resignin al tracte de províncies, davant l'autonomia federal que fruïran les que ho demanin amb ús dels drets constitucionals. Aleshores, per la mateixa força de l'exemple, empeses per l'impuls progressiu de les noves estructuracions polítiques, davant l'espill de les llibertats federals, aquestes regions federals retardades sentiran vibrar amb tota plenitud la set de la reivindicació pròpia i seran les que amb més anhel lluitaran per la seva independència.»

No estava lligada **La Nostra Terra**, que tenia una relació estreta amb l'**Associació per la Cultura de Mallorca**, a cap partit polític en concret, encara que les seves relacions més clares eren amb el Partit Regionalista i amb alguns elements del Partit Republicà Federal, el primer dels quals guanya les eleccions municipals a les Illes amb el Partit Liberal d'en Joan March (en «**Verga**») l'any 31. A nivell d'Estat Espanyol, aquestes eleccions varen representar el que avui diríem «**Trencament democràtic**». El Partit Liberal d'en «**Ver-**

ga» va formar part de la coalició de dretes amb el Partit Conservador i amb l'ortodòxia «maurista». (A nivell d'Estat espanyol el «maurisme» va anar conjuntament amb la Lliga Catalana de Cambó; a les Illes, però, molts d'elements mauristes de gran tradició caciquil prengueren part a la coalició de dretes).

El Partit Regionalista mantingué una actitud de centre: no es declarà republicà fins la proclamació de la República. Malgrat la gran força del Partit Liberal i del Partit Regionalista, a les Illes —sobretot a Menorca i als sectors industrials de Mallorca— el Partit Republicà Federal, el Socialista i el moviment obrer anaren endavant.

Un cop realitzat el trencament, varen tenir lloc les eleccions municipals i las eleccions de diputats. En aquesta segona volta guanyà la coalició republicano-socialista. A partir d'aquests moments començà el debat que ja s'anava concretant amb la perspectiva d'un Estatut d'Autonomia. Les esquerres socialista i comunista no hi participaren, ja que llurs estructures estaven centralitzades i eren centralistes, llevat d'alguns militants. Dins la coalició d'esquerres el partit que mantingué una posició autonomista va ésser únicament el Partit Republicà Federal

d'en Francesc de Sales Aguiló, Emili Darder, etc. Com que la Constitució de l'Estat no fou federal, la majoria dels elements del partit passaren a prendre part de l'Esquerra Republicana i altres del Partit Socialista. Així doncs, podríem dir que dins l'esquerra en general hi hagué elements que mantingueren plantejaments autonomistes a nivell d'Illes i de Països Catalans (Gabriel Alomar, Alexandre Jaume, Andreu Crespí, Bernat Jofre, etc.). Aleshores les iniciatives autonomistes foren majoritàriament de dretes i de centre.

En conseqüència de les discussions sobre l'autonomia, l'**Associació per la Cultura de Mallorca**, amb l'assentiment de les Cambres de Comerç i d'Agricultura, redactà un avant-projecte d'Estatut de les Illes Balears publicat el 19 de juny de 1931, celebrant-se assemblea d'ajuntaments i entitats a final de juliol, de resultes de la qual sortí el projecte d'Estatut Autòmic de Mallorca i Eivissa.

Els motius que els ajuntaments menorquins brandaren per a inhibir-se foren que, per damunt de tot, volien saber quina seria la Constitució de l'Estat. Hem de reconèixer que les causes profundes d'aquesta decisió caldria cercar-les, tal vegada, en el fet que l'avant-projecte sortia de Mallorca

amb un predomini de forces polítiques dretanes, en el recel de les Illes, fruit del centralisme mallorquí (reflex de l'estructura centralista i oligàrquica de l'Estat espanyol), i fins i tot ens podríem demanar si no hi covava un cert lerrouxisme.

Quant a Eivissa i Formentera, l'acceptació dels ajuntaments es produeix des d'un principi, malgrat hi hagi certes reticències del conservadurisme a *La Voz de Ibiza* i *La Defensa*, que accepta un republicanisme dretà que sovint defensa la figura de Primo de Rivera. Aquests sectors eivissencs, a partir de l'any 1932, plantejaren la idea d'un projecte d'Estatut de les Pitiuses. El *Diario de Ibiza*, de tradició liberal i connectat amb el regionalisme de Mallorca, defensà el projecte d'Estatut de les Illes. La trajectòria de les esquerres d'Eivissa fou paral·lela a l'actuació de les mallorquines. Quant a Formentera, cal remarcar una tradició més aviat republicano-socialista, semblant a l'orientació política menorquina.

Tota aquesta estructura política respon a una realitat socio-econòmica, els arrels de la qual es troben en un caciquisme de tipus rural força remarcable a tots els pobles i lligat a una xerxa comercial dominada p'en March (en «Verga») a

Mallorca, i a Eivissa p'en Matutes. Menorca, malgrat hi existís un caciquisme rural lligat a l'aristocràcia, presenta unes perspectives industrials molt més grosses en relació amb la resta de les Illes.

Resulta, en conseqüència, evident que els sectors que recolzaran més decididament el projecte d'Estatut seran els propietaris rurals, la xerxa comercial esmentada i els industrials mallorquins, sobretot els qui estaven lligats a la industrialització turística del moment. I les classes populars, sense uns partits polítics representatius susceptibles de fer lligar la lluita per la democràcia i el socialisme amb els aspectes nacionals del nostre poble, en restaran marginades.

En analitzar els articles econòmics del projecte d'Estatut, cal destacar una certa ambigüitat i cal remarcar que no ultrapassa els aspectes econòmic-administratius. Pel que fa als aspectes culturals, senyala que les llengües oficials seran la castellana i la catalana i que són «funcions dependents de l'organització autonòmica regional l'ensenyança primari i secundari, Escoles de Magisteri, Escoles Tècniques del Treball, de Comerç, de Capatassos d'Indústria, de Pèrits i Capatassos agrícoles, d'Avicultura, de Patrons de Cabotatge i Pesca, d'Arts i Oficis i d'altres». Com

veiem, no hi entra el problema d'una Universitat a les Illes.

Destaquem, aiximateix, que a l'avant-projecte d'estatut el nombre de representants de cada Illa en el Gran i General Consell de les Illes és: 9 representants per Menorca, 9 per Eivissa i Formentera i 27 per Mallorca. Després de l'Assemblea d'ajuntaments i entitats, en el projecte d'Estatut i encara que no participés Menorca en aquesta Assemblea, «l'organisme superior interinsular, que durà el nom de Gran i General Consell, estarà integrat per delegacions numèricament iguals de les Diputacions insulars.»

L'experiència històrica del nostre poble ens empeny cap a una anàlisi de les realitats econòmiques i socials de cada Illa i cap a un debat obert i democràtic entre les Illes com alternativa envers el trencament amb base a les autonomies de cada Illa i del conjunt que puguin obrir pas a les classes populars cap al poder. Amb aquestes condicions, un Estatut d'Autonomia i un lligam amb el Principat de Catalunya i al País Valencià, a partir de les realitats culturals comuns, així com amb la resta de països de l'Estat espanyol, enfront del centralisme, sembla definitiu.

SEBASTIA SERRA I BUSQUETS

Darreres publicacions de l'Editorial Moll:

LLORENÇ CAPELLÀ

LES IDEOLOGIES POLITIQUES A MALLORCA (Quinze entrevistes)

JAUME POMAR

L'AVENTURA DE «NOVA PALMA»

FRANCESC DE B. MOLL

ELS ALTRES QUARANTA ANYS (1935-1974)

MARIAN AGUILÓ

ANTOLOGIA POÈTICA (Tria i pròleg de Josep M.ª Llopart)

JOSEP MARIA LLOMPART

QUINZE POETES GALLEGS

Distribució: LLIBRES MALLORCA. Fortuny, 5. Ciutat.

Josep Benet

L'ESTATUT D'AUTONOMIA DE CATALUNYA

LA CAIGUDA DE LA DICTADURA

El dia 28 de gener de 1930 queia el dictador general Primo de Rivera. Així es cloïa el període dictatorial que havia començat el 13 de setembre de 1923 amb el pronunciament d'aquell general.

Amb la desaparició del dictador, els problemes que existien abans del pronunciament militar del 1923, tornaven a sorgir a la superfície, gairebé tots més vius que abans, llevat de la guerra del Marroc. Car el dictador no n'havia resolt cap: s'havia limitat a negar-los i a impedir que poguessin manifestar-se públicament. Entre aquells problemes hi havia l'anomenada qüestió catalana. La Dictadura del general Primo de Rivera, com tota dictadura espanyola, havia estat substitutivament anticatalana.

El primer govern de la postdictadura, el del general Berenguer, davant la força amb què reapareixia aquesta qüestió, intentà de donar satisfacció a algunes de les reivindicacions dels catalans del Principat. Així va designar el comte de Güell, personalitat monàrquica liberal i catalanista, alcalde de Barcelona, i a l'il·lustre jurista Joan Maluquer i Viladot, monàrquic autonomista i liberal, President de la Diputació Provincial de Barcelona, va tornar a autoritzar l'ús de la llengua catalana en els actes públics i a les entitats i corporacions, va alliberar els presos polítics i permeté el retorn dels exiliats, com reclamaven centenars de milers de catalans, etc. etc. Per la seva banda, Maluquer i Viladot intentà de promoure l'elaboració d'un Estatut d'Autonomia, que pogués ser concedit per la monarquia.

El problema d'un règim especial per a Catalunya continuà preocupant el govern de l'almirall Aznar, que substituï el del general Berenguer i havia de ser el darrer govern de la monarquia.

Recordem que la Lliga Regionalista de Francesc Cambó va posar com a condició perquè Joan Ventosa i Calvell ocupés la cartera d'Hisenda d'aquell govern, que en el programa governamental es fes referència a la voluntat del consell de ministres de resoldre la qües-

tió catalana. Com a conseqüència, en la declaració ministerial del 19 de febrer de 1931, hi constava la promesa de sotmetre a les Corts un projecte de règim especial per a Catalunya.

Però aquella promesa arribava tard. Car les organitzacions populars s'havien anat reorganitzant, i ja no esperaven res d'una monarquia que consideraven còmplice de la Dictadura desapareguda.

Francesc Macià

DE LA REPÚBLICA CATALANA A L'ESTATUT D'AUTONOMIA

A les eleccions municipals del 12 d'abril, triomfaven a Catalunya les candidatures del nou partit que presidia Francesc Macià, el líder de l'independentisme català. I el 14 d'abril, unes hores abans que a Madrid es proclamés la República espanyola, Francesc Macià proclamava a Barcelona la República Catalana, que oferia d'integrar en una confederació ibèrica.

Tres dies visqué aquella República Catalana. El 17 d'abril, tres ministres del nou govern provisional de la República espanyola arribaven a Barcelona, i després de conferenciar llargament amb el President Macià i els membres del govern provisional de la República Catalana, aconseguiren que Macià substituís el nom de República

Catalana pel de Generalitat de Catalunya. Els tres ministres de Madrid confirmaren que el govern provisional de la República espanyola s'obligava a complir el Pacte de San Sebastián, i que, per tant, Catalunya podia elaborar un Estatut d'Autonomia que després de ser aprovat pels ajuntaments del Principat, seria «presentat com a ponència del govern provisional de la República i com a solemne manifestació de la voluntat de Catalunya, a la resolució de les Corts Constituents».

Al Principat, doncs, gràcies al gest de Macià, de proclamar el 14 d'abril la República Catalana, quedà format des d'aleshores el govern provisional de la Generalitat, reconegut oficialment pel govern provisional de la República. Les relacions entre el govern de Madrid i el de Barcelona, mentre les Corts Constituents no aprovessin la Constitució de la República i l'Estatut d'Autonomia, eren regulades pels decrets del govern de Madrid del 21 d'abril i el 9 de maig, i pels de 28 d'abril i 15 de maig del govern de la Generalitat.

El fet que el Principat, des del mateix moment de la ruptura democràtica, produïda el 14 d'abril, disposés d'un govern provisional propi, fou decisiu per aconseguir ràpidament un Estatut d'Autonomia, car aquest govern provisional pogué prendre immediatament les iniciatives necessàries per impulsar la consecució de l'Estatut. També fou decisiu, en aquella hora, que al Principat tots els grans partits polítics fossin d'obediència catalana, i no sucursals dels grans partits generals espanyols, car això permeté que la política catalana respecte a l'elaboració del projecte d'Estatut i la seva votació, fos decidida a Catalunya i per catalans, i no a Madrid pels comitès centrals dels partits generals espanyols que tinguessin sucursal a Catalunya.

En el camí cap a l'Estatut, el 24 de maig, poc més d'un mes després de la proclamació de la República, el govern provisional de la Generalitat de Catalunya convocà eleccions de diputats a la Diputació provisional de la Generalitat.

Els diputats havien de ser elegits pels ajuntaments. Aquesta Diputa-

ció provisional es va reunir solemnement el dia 9 de juny, i va designar les persones que havien de redactar l'avantprojecte d'Estatut. Les persones designades es van reunir al Santuari de Núria. El 20 de juny acabaren la seva tasca. El resultat del seu treball es conegut amb el nom d'«Estatut de Núria».

Després d'haver estat aprovat per la Diputació provisional de la Generalitat, el projecte d'Estatut fou sotmès a l'aprovació de la totalitat dels ajuntaments del Principat. El resultat fou massivament favorable a l'Estatut: 8.349 regidors, sí; 4 no; 402, absents. El dia 2 d'agost el projecte fou votat pel poble català, també massivament: 595.205 vots favorables i 3.286 en contra. Uns dies després, el 14 d'agost, el President Macià sortia cap a Madrid a fer lliurament d'aquell Estatut, votat pel poble català, al President del govern provisional de la República espanyola, Niceto Alcalá-Zamora. En el termini de quatre mesos, el Principat havia aconseguit de redactar un Estatut d'Autonomia, d'organitzar la seva votació pels ajuntaments i pel poble, i de fer-ne entrega al govern de Madrid, perquè el presentés a les Corts Constituents.

L'ESTATUT DE CATALUNYA A LES CORTS CONSTITUENTS

Les Corts Constituents de la República començaren a elaborar i aprovar la nova Constitució republicana. I aquesta Constitució que els catalans havien esperat que fos la d'una República federal, es presentà com la d'un Estat que es deia «integral», eufemisme que amagava la realitat d'un Estat unitari, en el qual es permetien l'existència de «regions» amb un Estatut d'Autonomia.

La discussió i aprovació dels articles de la Constitució que es referien als drets dels pobles de l'Estat espanyol i als Estatuts d'Autonomia van decebre ben aviat les esperances de molts catalans. Cada reconeixement dels drets d'aquells pobles havia de ser arrencat amb força d'aquelles Corts, en les quals, tanmateix, eren majoria els diputats d'esquerra i socialistes que es deien federals, i en les quals àdhuc un partit, el P. S. O. E., en el seu programa es declarava partidari d'una confederació de nacionalitats ibèriques... A l'article 12 de la Constitució hom precisava que eren les Corts les que tenien el dret de determinar el grau d'autonomia que cada poble

podia assolir. A l'article 11 es deia que les províncies que volguessin constituir-se en regió autònoma havien d'ésser limitrofes, llevat del cas dels territoris insulars entre ells, amb la qual cosa s'impedia que les Illes Balears i el Principat, si volien, poguessin formar una «regió autònoma». I a l'article 13 es prohibia la federació de regions autònomes, preveient que algun dia el País Valencià, les Illes i el Principat, es volguessin federar.

Si la Constitució republicana era ben restrictiva en concedir drets a les futures «regions autònomes», també va ser ben poc comprensiva l'actitud de les Corts Constituents en discutir, a partir del 6 de maig de 1932, el text de l'Estatut d'Autonomia que el poble català

Manifestació pro-Estatut (24/4/1931): parla Macià des del balcó de la Generalitat.

havia votat massivament, tot i que no era pas un text maximalista. El text de l'Estatut de Núria, malgrat la defensa que en van fer els diputats de la minoria catalana, entre els quals s'hi comptaven dos mallorquins, Antoni M.ª Sbert i Joan Estelrich, fou mutilat i canviat en nombrosos punts. La discussió parlamentària s'allargassava i les Corts demostraven el poc entusiasme que sentien per l'Estatut de Catalunya. Calgué el pronunciament del general Sanjurjo del 10 d'agost perquè els diputats republicans i socialistes espanyols es responsabilitzessin i votessin l'Estatut, tal com els demanava Manuel Azaña. Finalment, el 9 de setembre era votat i aprovat l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, i el següent dia 15 era promulgat com a llei de la República.

L'ORGANITZACIÓ AUTONÒMICA DEL PRINCIPAT

L'Estatut d'Autonomia aprovat era molt distint del que havia votat el poble. Tanmateix, era un instrument que permetia al poble del Principat de donar un pas endavant cap a l'autogovern. El govern provisional de la Generalitat, doncs, començà immediatament l'organització de l'autonomia. Així, convocà eleccions al Parlament elegit pel poble, es reunia solemnement al Palau del Parc de la Ciutadella, de Barcelona. Francesc Macià, en el missatge que va adreçar al poble de Catalunya, amb motiu de la inauguració d'aquest Parlament, deia: «Anem a fer, amb la Catalunya de sempre una Catalunya de tots. No solament de tots els partits, sinó també de tots els estaments i de totes les contrades de la nostra terra. Que cada català vegi en la nova Catalunya, més que un nom geogràfic i més que una bandera flamejant: Que hi vegi una ampla llar de treball, de cultura i de justícia. —Tots els catalans —els de sang, els de llengua, els de naixença, els de residència— participaran en els avantatges de l'organització autònoma. Considerem, també, catalans —volem remarcar-ho— tots aquells que, residint a la nostra terra, conviuen amb nosaltres i se senten competrats amb els nostres anhels i ideals.»

En la primera reunió del Parlament català, Francesc Macià, presentà la dimissió del govern provisional de la Generalitat. La dimissió fou acceptada. Tot seguit el Parlament l'elegí primer President de la Catalunya Autònoma. Ell, i el seu successor, Lluís Companys, havien de presidir el període durant el qual el Principat tingué un Estatut d'Autonomia.

FINAL D'UNA ETAPA

Amb data 5 d'abril de 1938, en els moments en què les tropes del general Franco ocupaven les primeres terres de Lleida, era dictada a Burgos, una llei que abolia l'Estatut d'Autonomia de Catalunya.

A primers de febrer de 1939, en ser ocupat tot el territori del Principat, aquella llei era aplicada. El govern de la Generalitat, amb el seu President Lluís Companys, passava a l'exili. Havia acabat una etapa de la història del Principat i en començava una altra. Però el poble no oblidaria aquell Estatut d'Autonomia de 1932.

Lamentablement, al País Valencià no gaudirem d'Estatut d'Autonomia durant la Segona República: hi hagué un ample moviment estatutari, però no hi hagué Estatut; l'explicació d'aquest fet obeeix a diverses causes en les quals no vull entrar; és un problema dels historiadors.

Avui, però, al País Valencià necessitem un Estatut d'Autonomia, i la consciència d'aquesta necessitat creix dia a dia d'una manera alarmant: alarmant, però no sorprenent, diria jo, perquè fa temps que certes forces polítiques estan defensant l'Estatut per aquest País, i perquè aquesta defensa responia, és clar, a una necessitat objectiva del País. La prova d'això és que basta explicar a la gent del País què és un Estatut d'Autonomia per a que immediatament surten les ganes de tenir un govern autònom; no cal ni explicar el per què, no cal justificar històricament ni políticament els avantatges de l'Estatut. El poble de País Valencià, per l'experiència que en tinc, en saber què és un Estatut s'hi apunta d'immediat. L'altre dia, per citar un exemple, després d'explicar què és un Estatut d'Autonomia a una de-

País Valencià:

El problema estatutari avui

terminada comarca del País Valencià algú de la concurrència espontàniament i ingènua em va preguntar «escolta, ¿i anem a tardar molt a tenir un Estatut d'Autonomia?».

Per altra banda, i afortunadament, la quasi totalitat de les forces polítiques de l'oposició han acceptat ja en llurs programes polítics l'exigència d'un Estatut d'Autonomia per al País Valencià; açò facilita molt les coses i permet d'avançar molt acceleradament en el procés estatutari. També les forces oficialistes comencen a plantejar-se l'anomenat «problema regional», i bé que estan encara a un nivell de mancomunitat de Diputacions, ja han començat a parlar d'un «Estatuto Regional para el País Valenciano». Cal dir, entre parèntesi, que aquesta gent no sol gastar la llengua dels valencians, el català.

Davant d'aquesta situació, el problema més important, a més d'accelerar el procés de conscienciació del poble valencià cap a l'Estatut, és la redacció d'un text estatutari que aprofite d'avantprojecte i que siga, si més no, un primer assaig de les normes per les quals s'hauria de regular el go-

El Drach

BIJUTERIA DE NOVETAT

OBJECTES TÍPICS DE MALLORCA

Sant Domingo, 25 i 27

CIUTAT

Angela

MERCERIA

Randes - Cintes

Botons - Corbates

Especialitat en articles de modisteria

R. Muntaner, 40 - Tel. 29 37 67

Jaume II, 33 - Tel. 21 14 24 CIUTAT

vern de la Generalitat del País Valencià. El problema és realment difícil perquè una cosa és demanar tots plegats un Estatut d'Autonomia per al nostre País, i una altra és posar-nos d'acord sobre el contingut d'aquest Estatut. Les posicions són molt enconrades i l'acord, em sembla, tardarà en arribar.

Pel moment circula pel País un avantprojecte d'Estatut i n'estan enllestint d'altres. El que ja circula, i que ací coneixem amb el nom de «Estatut d'Elx», ha estat elaborat per un equip de tècnics (juristes, economistes...) que prefereixen mantenir-se en l'anonimat i que, al meu parer, han prestat un servei inestimable al País Valencià: disposem ja d'un text estatutari modern, tècnicament ben construït i que malgrat que alguns articles siguen políticament discutibles per a algunes tendències, articula les competències i els organismes polítics estatutaris amb uns criteris d'Estat modern, de veritable poder polític i legislatiu de la Generalitat, i de futura vinculació entre els Països Catalans. Parlem-ne, doncs, d'aquest avantprojecte.

Solament el paràgraf introductor i és ja una excel·lent mostra de la línia política del text: «Com a primer pas en el camí vers l'autodeterminació, el País Valencià es dona el present Estatut per a la regulació de la seua vida política, dins el marc de l'Estat Espanyol.» Crec que el paràgraf es comenta per ell mateix; solament diré dues coses al respecte: que l'Estatut s'auto-concebeix com a un «primer pas» i en conseqüència s'installa en un procés llarg d'objectius finals oberts, i que és el poble el que es dona l'Estatut perquè l'autonomia és un dret inalienable del poble i no una concessió graciosa del govern central.

No és moment ara de repassar article per article l'avantprojecte d'Estatut perquè això seria massa llarg, però si voldria explicitar les grans línies del text.

1. Consagra el principi, fonamental per a qualsevol democràcia, que el poder emana del poble, en aquest cas del poble del País Valencià.

2. Elimina l'actual divisió provincial, divideix el País en comarques i faculta a la Generalitat per a crear els Ens territorials que estime pertinents. En aquest sentit declara també el principi de descentralització proclamant l'autonomia de les comarques, ajuntament i altres Ens territorials.

3. Respecte a la llengua s'aparta del principi de la cooficialitat per a establir una línia, al meu parer més assenyada des d'un punt de vista polític i tècnic, que consagrada l'oficialitat del català, la cooficialitat del català i el castellà en les comarques castellanoparlants i el dret a l'ús del castellà a tots els nivells. Crec que amb aquesta solució, a més de respectar el principi del bilingüisme territorial, es defensarà la llengua catalana i es respectarà l'ús del castellà, inevitable per raons polítiques i de despersonalització cultural del poble valencià.

4. Deixa oberta la porta a futurs lligams entre els Països Catalans: «Quedant sempre salvada la personalitat político-administrativa del País Valencià, podrà aquest mancomunar-se amb el Principat de Catalunya i les Illes Balears per a l'exercici d'una o més de les competències estatutàries. Podrà també arribar a federar-s'hi si el Parlament valencià ho aprova i el poble ho ratifica en plebiscit per majoria absoluta». És clar que avui no es poden anticipar els esdeveniments, però és clar també que els lligams entre els Països Catalans s'han de resoldre en el futur, i aquesta és la línia de l'article esmentat.

Totes aquestes qüestions estan regulades en el títol primer de l'Estatut, els altres títols parlen de les competències de l'Estat Espanyol i del Govern de la Generalitat, dels Òrgans de poder de la Generalitat: el President i els ministres, el Parlament i el Tribunal de Cassació; les competències de cadascú

Si teniu intenció de comprar res de joieria, confeccions de pell, objectes propis per a obsequi, articles de viatge, perles, porcellanes, quadres d'esmalt, etc., potser tindrem exactament allò que vos interessi.

ENS SENTIREM MOLT
COMPLAGUTS SI TENIU EL
GUST DE VENIR, SENSE
CAP COMPROMÍS PER
PART VOSTRA, A VEURE
LA NOSTRA SELECCIÓ
D'ARTICLES

nacar

Jaume III, 19

Tel. 21 69 06 - 21 69 07 - 21 06 48

Palma de Mallorca

UNA EMPRESA AMB INDISCUTIBLE
VOLUNTAT DE SERVIR BE TOTHOM

(Amb molt de gust vos farem un 10% de
descompte si esmentau aquest anunci)

d'aquests òrgans, i els procediments per a llur elecció; les competències tributàries i la regulació de l'Hisenda i el Patrimoni del País Valencià, amb principis tan importants com aquest: l'estalvi del País s'ha de reinvertir en el propi País en les seues tres quartes parts; i d'altres qüestions en les quals no m'és possible d'entrar per raons de brevetat.

He intentat de fer un esboç del problema estatutari, avui, al País Valencià. ¿Què ens cal fer davant d'aquesta situació? Una cosa: lluitar en nom del País Valencià per l'Estatut d'Autonomia ara mateix. Afortunadament aquesta lluita està ja encetada al nostre País.

JOSEP LL. BLASCO

Professor de la Universitat de València

Antoni Serra

Per a una realitat política, l'Estatut

De bell nou, després d'anys d'una submissió quasi modèlica, conseqüència d'un règim autoritari, les Illes tenen una encletxa oberta al futur. És clar que aquest futur encara ha de conquerir-se i que, per això mateix, no és possible deixar a la improvisació la pròpia participació dins la realitat immediata del present. Seria suïcida alienar-se voluntàriament, després de segles d'alienació forçosa o forçada a tants de nivells de la nostra (no) activitat pública, ara que els moments poden ésser històrics, si la nostra capacitat de resposta individual i col·lectiva és l'escaient.

He escrit històrics deliberadament: les Illes avui no són aquella realitat idíl·lica, condició sine qua non perquè existís; ni tampoc el llarg exorcisme que ha estat la nostra història (¿on situaren els moviments obrers dels temps de la segona República o els d'abans de la República? ¿On ficaren figures representatives com Francesc Tomàs, Llorenç Bisbal, Gabriel Alomar, Alexandre Jaume, Aurora Picornell, Andreu Crespi...?).

Deia abans que el futur no s'improvisava, i ara afegeixo que no és possible deixar-lo en mans de la casualitat, de l'especulació, sinó que cal plantejar-lo i planejar-lo des d'ara i des d'aquí. Aquest pas, que implica una participació reivindicativa solament podrà ésser eficaç —així ho crec després d'una llarga reflexió política— partint de l'exigència in-subornable d'una informació justa, real i no partidista. Una informació, a la qual tenim dret en tant que poble, que ens obri el camí per tal de desvetllar la nos-

tra identitat, a fi que aquesta identitat ens sigui reconeguda i poguem exercir-la.

No vull amagar les dificultats greus que entrebancaran aquesta recerca, tenint en compte el centralisme sempitern que han patit les Illes. Crec que seria convenient d'enumerar-les:

1) *alienació cultural*: analfabetisme de la pròpia llengua, la catalana, exclosa de les escoles i dels centres d'ensenyament; ignorància de la pròpia cultura, subordinada a un altra cultura d'importació / imposició mitjançant el procediment de l'oficialitat. Naturalment, m'estic referint a la castellanització secular.

2) *alienació política*: a dos nivells ben diferenciats: a) l'oficial, mitjançant el govern central, que ens ha fet depenents a tothora i a tots els nivells —administratius, econòmics, jurídics, etc.— de les decisions dels polítics instal·lats a Madrid i b) la clandestina, amb l'existència de grups i partits que, gairebé sempre, formulen els seus plantejaments de tasca política a partir d'esquemes generals, abstractes i tan centralistes com l'acció oficial, i no d'anàlisis objectives i correctes, pròpies del marc geogràfic, cultural i sociològic on duen a terme la seva activitat.

3) *alienació històrica*: les Illes no tenen història, si hem de fer cas, per exemple, a la no existència d'aquesta matèria als centres d'ensenyament —de la mateixa manera que la llengua i que la cultura—: la nostra història ha estat substituïda per la «Història de Espanya», de la qual formam part com a «província» entre rossegalls de reis Gots, Austris o Borbons.

Aquest procés, històricament llarg, no per això ens ha anul·lat del tot, perquè el fet nacional segueix latent, malgrat la deserció de l'aristocràcia local, del decret de Nova Planta, de la guerra civil i de la postguerra i tot l'obscurantisme que dugué. Aquest procés, doncs, caldria situar-lo en el present.

UNA SOCIETAT EN CRISI

Les estructures agràries que caracteritzaren el segle XIX i bona part dels trenta primers anys de l'actual segle, s'han vist transformades fins a extrems traumàtics pel desenvolupament vertiginós del monocultiu turístic. L'actual societat està constituïda majoritàriament pel sector terciari. Els obrers que treballen en aquest sector no responen als esquemes històrics tradicionals del proletariat industrial. Aquesta circumstància ha comportat dues noves realitats: 1) l'abandó del camp i la debilitat del pagès per fer front els seus problemes, la pèrdua de la vida activa dels pobles en benefici de les grans ciutats i de les zones turístiques, i 2) la complexitat del proletariat d'hostaleria, de procedència diversa, que es regeix per normes de temporalitat que no afavoreixen, ben al contrari, la seva capacitat solidària ni la formació d'organització de classe.

La nova societat que ha anat configurant-se en els quinze o vint darrers anys ha duit en el seu si no pocs traumes, tot i que ha aconseguit un nivell de vida alt i el fenomen capciós i alienador del consumisme. Realitat traumàtica que no solament ha afectat el món proletari i el pagès, sinó també aquell capital

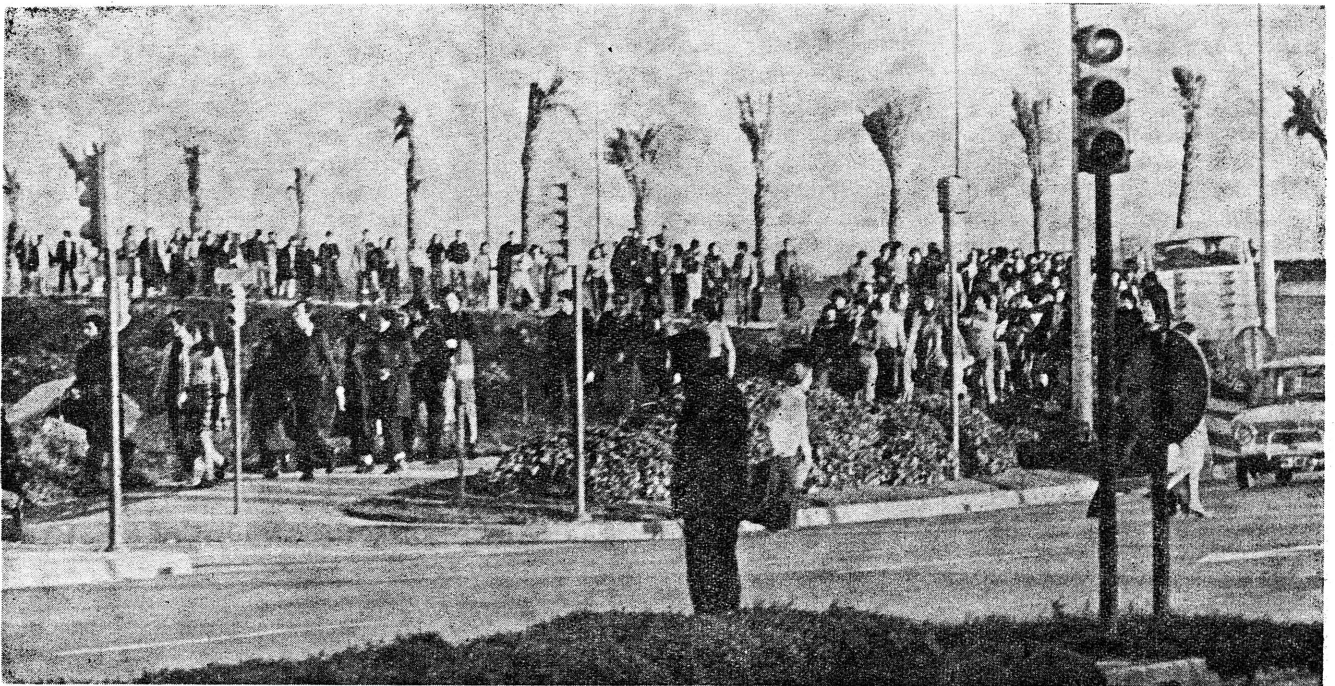
insular —afavorit pel contraban i l'estraperlo de la postguerra— que es refià del turisme com a font de riquesa immediata dins una planificació arbitrària d'iniciativa privada, la qual, enfront de la indiferència de l'Administració central, quedava subordinada al capital monopolista internacional (tours operators, etc.) i ha anat pujant, valga l'expressió, gràcies a l'especulació. Aquesta classe pseudoburguesa de rics de nou, que ha practicat un capitalisme salvatge, no ha pogut consolidar-se i, alhora, degut a la característica específica

ocupacions i les assemblees a Sindicats pels treballadors, la manifestació per l'amnistia, la tancada a l'església de Sant Miquel i totes les commocions socio-polítiques que se'n deriven) i ens assenyala que som a una realitat nova que cal veure no d'una forma abstracta, sinó dins un procés històric trencat durant anys per circumstàncies que tots coneixem i emmarcada per la configuració de la nostra realitat nacional com a poble i com a país.

He sostingut moltes vegades que el treballador de les Illes,

UN OBJECTIU INAJORNABLE: L'ESTAT

Tenint present aquest procés, quedam assebetats que les Illes (i no hem d'oblidar que Menorca ha pres la davantera pel que fa a la creació d'una plataforma unitària de les seves forces polítiques, creant l'Assemblea de Menorca) han jugat un paper passiu dins l'àmbit de l'Estat espanyol. La seva veu, fragmentària o unitària, no ha estat escoltada, si és que alguna vegada s'ha deixada sentir a Madrid. Un procés ben diferent de les divi-

(pensem que en el moment de teòrica comoditat no pogué cercar alternatives econòmiques vàlides, preocupada per problemes de competència i d'urgència), és la que oposarà una resistència més gran a un desenvolupament més just i més racional de la societat.

Pens, en conseqüència, que els avantatges que puguin aconseguir les Illes per a les Illes i des de les Illes vindran donades per les pressions de les classes populars. La dinàmica dels últims temps ha estat prou conflictiva, ja que l'ofegament econòmic ha arribat a ésser també crític (les

immigrat o nadiu (cal situar geogràficament i culturalment els mitjans de producció), té uns trets que li són propis i configuradors de la seva personalitat, la qual cosa no implica negació de cap de les condicions de l'internacionalisme, sinó la seva afirmació. Per això, el dia en què es produeixi (i és produeix, encara que no existeixi consciència del fet per manca de formulació correcta) la simbiosi a nivell polític del fet nacional i de l'alliberament de classe es devetllaran els objectius col·lectius de lluita.

ses, per exemple, que aquestes sí que han estat sempre ben acollides. ¿En què han resultat beneficiades les nostres Illes, després de la saturació turística, de l'empenta de l'hostalera, de la destrucció de l'ambient? Recordem aquelles paraules de Thomas de Carranza que ja vaig reproduir a una altra ocasió en aquesta revista: *Mallorca ha sido un buen negocio para España* (frase que podem ampliar per a Menorca, a Eivissa i a Formentera). Són paraules que defineixen una realitat que ja sabíem, però que va ésser formulada sense cap mena de subtilesa.

I mentrestant:

☆ Ens manca una infraestructura per poder suportar el creixement que hem experimentat.

☆ Manquen uns serveis sanitaris adequats i la racionalització dels existents encara està per fer.

☆ La Universitat de les Illes tampoc no és una realitat encara.

☆ No hi ha el reconeixement oficial de la nostra llengua a les escoles.

☆ La xarxa viària és deficitària i no respon a les exigències dels temps moderns.

☆ L'atur apareix com una realitat paulatinament al·lucinant.

☆ Abandó del camp.

Etc. i etc...

La nostra dependència a tots els nivells, econòmics i polítics, és total i paralizadora. La solució dels nostres problemes s'ajorna un dia i un altre o és arxivada per no parlar-ne més. ¿Cal recordar les reivindicacions ciu-

tadanes, desateses, per aconseguir una tarifa especial en els transports a la Península? ¿Per què, en canvi, se'ls ha de concedir un plus de residència als funcionaris, per exemple, degut a la insularitat? ¿Es que la resta dels habitants de les Illes viuen un bucòlic idil·li als núvols?

Però en el suposat que les moltes i importants reivindicacions que tenim per plantejar —i plantejarem en la mesura que podem— els illencs ens fossin concedides, ¿quin òrgan polític, autòcton, real, podria defensar amb prou garanties les conquestes populars aconseguides quan les coses ens vinguessin mal donades? El centralisme o la pseudodescentralització administrativa (cabildos, règim especial, etc.) no garanteixen els nostres interessos, com històricament ha quedat a bastament provat, ja que no comporta cap tipus de poder polític.

És per això que crec que un Estatut d'Autonomia on es tro-

bassin recollides les aspiracions de les classes populars (i no solament les de la classe dirigent, com quedava establert en línies generals a l'avant-projecte d'Estatut de l'any 1931), prebiscitat pel poble, previ procés lliure d'informació objectiva i científica, cap a l'autodeterminació i la creació de lligams igualitaris amb els altres Països Catalans (País Valencià i Catalunya-Principat), podria respondre a les garanties de què parlava abans. No crec que l'elaboració d'aquest Estatut de les Illes sigui un objectiu que es pugui ajornar tot esperant un demà més o menys democràtic; contràriament, crec que seria un primer pas cap a la consecució de la veritable democràcia que tothom sembla desitjar. És, per tant, una qüestió irrenunciable.

En el cas contrari, hi haurà la víctima històrica de sempre: el poble i la seva identitat.

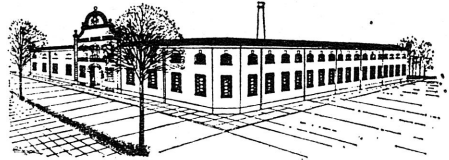
ANTONI SERRA

GALERIA 19

Conquistador, 7 - Tel. 21 01 08

CIUTAT

FÀBRICA D'ARTICLES DE PELL

guants

bosses

peces de vestit

i marroquineria en general

Gran Via de Colón - Telèfon 50 19 00

I N C A

TAULA RODONA

Per discutir el tema d'aquest número, l'actualitat i la història de l'ESTATUT d'autonomia per a les Illes, es reuniren alguns representants del moment polític actual mallorquí. Altres hi havien estat convidats, però per diversos motius no hi pogueren participar.

Dirigí aquesta taula rodona SEBASTIA VERD, de la nostra redacció.

Intervingueren:

CLIMENT GARAU, President d'Obra Cultural Balear, que s'autodefiní per la tendència socialista democràtica d'autogestió i autonomia.

IGNASI RIBAS, advocat, socialista aliniat en el compromís històric de Berlinguer.

FELIX PONS, advocat també, de la Federació Socialista Balear del P.S.O.E.

ANTONI TARABINI, sociòleg, de la Junta promotora del P.S.I. (Partit Socialista de les Illes).

POLÍTICS DAVANT L'ESTATUT

Una mica d'història

S. VERD.—A mi em sembla que seria molt lògic i molt útil que començassin per una visió històrica de la qüestió. Cadascú podria exposar el seu punt de vista. Per seguir un ordre podríem començar per la dreta geogràfica de la Taula i en aquest cas té la paraula el Sr. Climent Garau.

C. GARAU.—En primer lloc vull dir que em sembla molt encertat començar per una reflexió històrica, i també necessari, per tal d'evitar caure en els mateixos errors passats. Per entrar en matèria diré que es va elaborar un projecte d'estatut d'autonomia per a les tres illes i que va ésser elaborat per un grup d'un determinat color polític. Aquest projecte va ésser rebutjat, ja d'entrada, pels menorquins. Sembla que aquest rebuig va ésser produït en gran part per una campanya periodística —no record ara el nom del periòdic— de tipus lerrouixista. No vull dir que aquesta fos l'única causa del rebuig, però sí, que cal tenir-lo present a l'hora d'explicar aquest fracàs. Un altre factor crec que va ésser el temor que aquest estatut afavorís un caciquisme. Per això va sorgir una tendència, iniciada per Alexandre Jaume, que propugnava la incorporació de les Illes dins l'estatut de Catalunya. Es a dir que la cosa ja va sortir coixa des del primer moment i els esforços llavors es van encaminar cap a l'elaboració de l'Avantprojecte d'Estatut d'Autonomia de Mallorca i d'Eivissa. Hi hagué uns actes multitudinaris a Eivissa i a Mallorca al teatre Principal, recolzant l'Estatut; però també hi hagué al capdavant una realitat: que l'Estatut no podia ésser només de Mallorca i Eivissa. Resultava inviable, perquè no

era aplicable a tota la província, que era així com el concebia l'Administració. A més, crec que hi va haver una qüestió de terminis legals de presentació de l'Estatut, que no va fer possible la seva presentació al debat de les Corts.

S. VERD.—Per tant hem heretat un text.

C. GARAU.—Hem heretat dos textos: l'Avantprojecte i el Projecte d'Estatut de Mallorca i d'Eivissa, que es van publicar damunt la revista «La Nostra Terra».

S. VERD.—Aquests textos, avui creu que serien vàlids?

C. GARAU.—No, aquests textos al meu entendre, avui no serien vàlids per totes aquestes raons que he exposat just ara. Crec que l'estatut no pot ésser mai elaborat per un partit. No pot ésser mai un programa de partit, si volem que tenguí una acceptació per part de tothom.

S. VERD.—Sr. Ignasi Ribas, com veu vostè aquesta qüestió?

I. RIBAS.—Jo per completar una mica això que acaba d'exposar el Sr. Garau, voldria dir que a l'any 31 el problema de les autonomies va sorgir com a conseqüència de l'explosió de llibertat que es va produir a l'adveniment de la segona República. Entre els problemes bàsics que havia de resoldre la República per anar al compàs de la societat moderna: assentament d'unes institucions pròpies de tota democràcia parlamentària, reforma agrària, neutralització del poder temporal de l'Església, neutralització d'un exèrcit de castes, una gran tasca educativa de cultura popular, millorament del nivell de les classes treballadores, hi havia el problema de les aspiracions regionalistes. Per resoldre aquest darrer, es va aprovar l'Estatut

d'Autonomia de Catalunya, primer per referèndum popular i després a les Corts. L'Estatut de l'any 32.

Al país basc es va aprovar l'Estatut, però quan va entrar en vigor, ja s'havia produït l'Alçament, i l'Estatut de Galícia ja ni tan sols va arribar a temps per ésser presentat a les Corts.

A Mallorca, l'Associació per la Cultura de Mallorca va redactar un avantprojecte d'estatut en col·laboració amb les Cambres de Comerç, Indústria i Navegació i la Cambra Agrícola. Aquest avantprojecte va ésser presentat al President de la Diputació el qual va prometre que convocaria unes reunions al teatre Principal. Les va convocar pel juliol de 1931 per discutir i debatre l'estatut i hi assistiren representacions dels Ajuntaments.

Aquest avantprojecte partia de la base que l'Estat espanyol dins la Segona República tindria una estructura federal, cosa que no es va produir.

Un altre dels aspectes que el dificultaren va ser que era un estatut tímid i esquemàtic. Per exemple en parlar de la cooficialitat de la llengua, en lloc de dir que les llengües cooficials serien la catalana i la castellana, com calla, parlava amb timidesa de llengua materna i llengua espanyola.

Això i altres qüestions que exposaré després, varen fer que Menorca ja no assistís als debats que es dugueren a terme en el Teatre Principal, cosa que, de fet, ja invalidava aquest avantprojecte d'estatut.

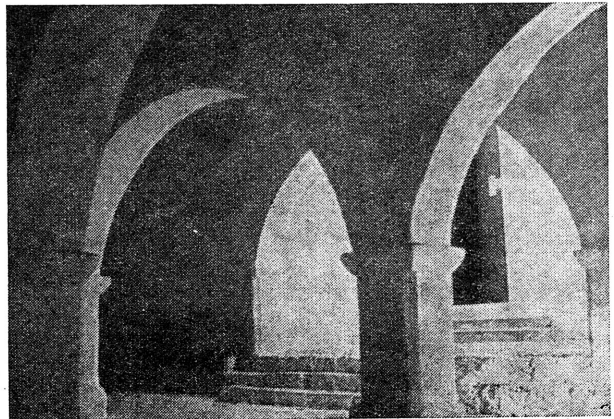
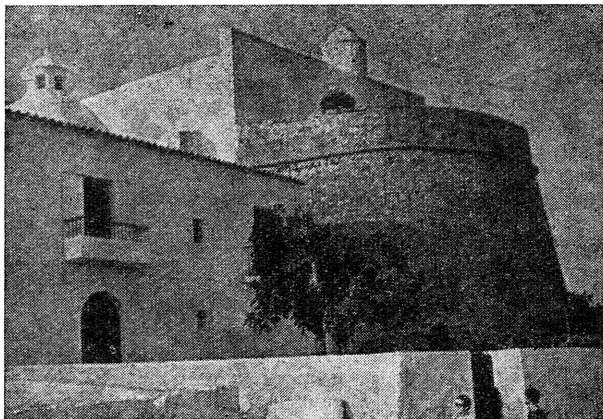
Menorca posava com a pretext de la seva actitud que, abans de tot, s'havia de definir l'estructura de l'Estat espanyol: federal o no. Per altra part Menorca mirava amb recel el centralisme de Mallorca i se sentia molt més lligada a Catalunya. Aquest recel

era major, tenint en compte quines eren les forces polítiques dominants a Mallorca, evidentment de signe conservador. I deia Menorca que l'estatut seria manipulat per la dreta conservadora, pel partit regionalista i per Joan March. Per comprovar fins a quin punt va quedar invalidat l'Avantprojecte, basta comparar-lo amb el que va esser el Projecte d'estatut.

Tot això s'ha de tenir molt en compte per no tornar a caure en els mateixos errors històrics.

F. PONS.—Jo, en principi, crec que és molt important això que han dit els amics Garau i Ribas sobre les causes de la retirada de Menorca i que a la llarga varen fer que l'Estatut no prosperàs. Per veure la transcendència que va tenir la retirada de Menorca, basta comparar el primer article de l'Avantprojecte i del Projecte i comprovar que el que havia desaparegut era ja el fet mateix de la personalitat política que s'intentava definir com autònoma.

Article I: «El territori de les Ba-

lears, integrat per les illes de Mallorca, Menorca, Eivissa i altres de menors, constitueix una regió amb caràcters geogràfics, històrics, lingüístics i econòmics que són el fonament del dret a l'autonomia que regula el present Estatut.

En canvi en el Projecte, després de la retirada de Menorca, queda aquesta lacònica i trista redacció:

Article I.—Les illes de Mallorca, Eivissa i altres de menors, s'uneixen pels fins autònoms regulats en el present Estatut.

Es una diferència capital, que demostra la importància de la retirada de Menorca, i que ens obliga a reflexionar seriosament sobre les causes d'aquesta retirada i a posar esment que no es puguin repetir fets com aquest.

Don per descomptat que el tema de l'estatut s'ha de plantejar a un nivell polític i no a un nivell administratiu. Vull dir que a partir d'aquesta situació postdictatorial i predemocràtica —parlant amb optimisme— que

vivim ara, serà fàcil preconitzar fórmules de descentralització, però no crec possible que entrin en unes vies d'autonomia. Ara, crec també que, si els intents de descentralització són autèntics, no s'han de deixar de banda, perquè poden constituir una passa prèvia important. De tota manera el plantejament de qualsevol partit d'oposició democràtica que estigui pel reconeixement de la personalitat dels pobles no pot trobar satisfacció, si no és a través d'un plantejament autòmic.

Per altra banda crec que el plantejament autòmic té un avantatge i és la possibilitat que ofereix de dur més enfora l'aglutinació de les forces, que si es plantejava el tema nacional de forma aïllada, perquè el sentiment nacional no està estès ni arrelat de forma suficient com per donar-li en aquests moments un vestit polític.

Se produeix en aquests moments —i és curiós— un sentiment de filiautonomia, i aquesta és la mateixa pa-

aquests moments no tenen cap significació política i d'altres que ja no la tenen degut a la seva pròpia naturalesa, com són els col·legis professionals, cambres, etc., ja que de l'autonomia se'n pot fer un tema totalment apartidista.

I, llavors, si que potser hauria arribat el moment de crear una autèntica assemblea de Mallorca i de les Illes, amb la més àmplia representativitat.

Davant la nova Llei de Règim Local

S. VERD.—Vist, doncs, l'aspecte històric, potser podríem dedicar ara una mica d'atenció al present. Per exemple, quina és la vostra opinió sobre aquest règim local o especial que ens volen donar, sembla?

F. PONS.—A mi em sembla que hauríem de distingir dues coses: la Llei de Règim Local pròpiament dita i després aquesta al·lusió oficiosa, i no confirmada, de Fraga a un possi-

ble règim especial similar al d'Alava i Navarra. En realitat crec molt difícil que pugui esser similar, perquè el que tenen en aquests països és un concert basat en el seus antics furs. En realitat crec que es tractaria, en definitiva, d'un règim de descentralització administrativa duit fins a un cert grau, a base d'uns delegats provincials dels ministeris que tindrien més facultats de les que han tingut fins ara.

I. RIBAS.—Potser podríem parlar més aviat de desconcentració de poders.

F. PONS.—Exacte. I ara s'està parlant d'uns organismes provincials o regionals, que estarien composts pel governador i tots els delegats provincials. I això crec que no té el més mínim interès, no ja polític, sinó ni tan sols científic. Són fórmules peril·litades, desequilibrades, que, francament, no crec que cap administratiu modern pugui defensar.

S. VERD.—Així mateix crec que es preveu que sigui la Diputació qui pro-

raulca que utilitzava Joan Pons l'any 1932 en un article a l'«Almanac de les Lletres», on deia —també curiosament— que des del canvi del règim espanyol hi havia un sentiment difús de filiautonomia. Jo també diria que des del canvi de règim que indiscutiblement s'ha produït després de la mort de la persona que l'havia sustentat durant quaranta anys, hi ha en aquests moments un ambient difús de filiautonomia que es pot aprofitar molt vàlidament per retrobar, en certa manera, entorn del tema de l'autonomia, sectors imprescindibles per dur-la a terme com són els de la dreta. Es a dir, que per a mi és impensable una autonomia imposada exclusivament amb el recolzament de l'esquerra. Es necessari implicar i comprometre en el tema de l'autonomia sectors del centre i de la dreta, però d'una dreta clara i autèntica.

I crec que entorn d'un tema tan concret com és el de l'autonomia, i encara més, de l'Estatut, seria fàcil situar sectors més amplis, que en

ble règim especial similar al d'Alava i Navarra. En realitat crec molt difícil que pugui esser similar, perquè el que tenen en aquests països és un concert basat en el seus antics furs. En realitat crec que es tractaria, en definitiva, d'un règim de descentralització administrativa duit fins a un cert grau, a base d'uns delegats provincials dels ministeris que tindrien més facultats de les que han tingut fins ara.

S. VERD.—Així mateix crec que es preveu que sigui la Diputació qui pro-

posi el règim especial. ¿Quina possibilitat veis vosaltres que de la Diputació pugui sortir una proposta?

F. PONS.—D'aquesta Diputació, cap.

A. TARABINI.—Aquest és el problema, a és a dir, que jo dubt de la capacitat, no ja política, sinó purament tècnica, d'aquesta Diputació.

I. RIBAS.—Aquí jo crec que hi ha un altre problema. Si les forces d'oposició democràtica a nivell de l'estat espanyol estan per la ruptura democràtica, per l'obertura d'un procés constituent, és perquè els plantejaments de la reforma democràtica del govern no en poden dur la democràcia. Si no ens poden dur la llibertat democràtica, tampoc crec que ens puguin dur l'autonomia. Com a màxim ens poden dur una descentralització administrativa.

Manifestacions de Fraga

A. TARABINI.—Estic totalment d'acord. A més jo no crec que ho facin això. Ja heu vist que aquestes manifestacions, el ministre Fraga les va fer a França i no les ha repetit aquí. A més record que el Sr. Papell, que sembla que és la veu d'En Fraga, en parlar de la reestructuració de l'estat espanyol, es referia a unes regions no naturals, unes regions purament administratives al front de les quals hi hauria un cop nomenat per l'administració central i fins i tot parlava d'un ministre responsable per a cada regió. I deia si n'hi havia d'haver trenta-set, onze o nou. Això per mi és ciència-ficció feina de laboratori, totalment inviable.

F. PONS.—A mi, pel que he mig-sentit, em sembla que la idea és crear una comissió amb aparences de bastanta amplitud, és a dir, que abraçi sectors que no siguin els estrictament oficials. Amb això sembla que l'esperit és donar-li una representativitat molt superior a la que es pot esperar de l'estament oficial. Ara, a mi em sembla molt dubtós que aquestes persones que serien convidades a prendre-hi part volguessin participar-hi realment, donat el plantejament mínim inicial.

A. TARABINI.—A mi també m'han arribat notícies en aquest sentit. Ara bé, jo crec que això hauria d'esser un acord no sectari, sinó un acord polític tant d'entitats com de forces polítiques. Es a dir, no negar-se per principi a participar, sinó posar condicions. I, per altra part, si és inviable, ja no hi ha perquè participar-hi. A més, si s'ha de participar posant condicions, ha d'esser només en el cas que les forces democràtiques i els distints col·legis professionals, entitats culturals, etc. puguin donar una alternativa. Perquè, si no, ens barem en un carreró sense sortida.

Redactar l'Estatut

S. VERD.—I com ens podríem organitzar per arribar totes les forces polítiques d'acord amb el Col·legi d'Advocats o amb l'Obra Cultural Balear per redactar aquest estatut?

C. GARAU.—A mi em sembla que l'acord seria bastant fàcil. Aleshores caldria establir la tècnica de l'organització. I ara, bans de passar més envant, voldria afegir una cosa que m'he deixat i és que els qui vulguin tirar envant aquesta feina, cal que tinguin ben present la necessitat de fomentar la iniciativa de les altres illes. Potser convindria que en lloc de fer un sol estatut, se'n fessin tres: un a cada illa, i després ja els re-fondríem en un de sol. Crec que això facilitaria el camí de la participació.

A. TARABINI.—Jo, per aclarir, voldria dir que hi veig dues feines: una per part dels partits que és posar-se d'acord en uns punts mínims i l'altra que seria una feina tècnica que correspondria als professionals, que en aquest cas podria esser el Col·legi d'Advocats. Crec que té delegació a Menorca i Eivissa.

F. PONS.—D'acord que els grups polítics han d'arribar a un acord sobre els principis i les idees que han d'estar a la base de la formulació de l'Estatut; però no crec que aquesta formulació s'hagi d'encarregar al Col·legi d'Advocats exclusivament. A mi em sembla que s'hauria de formar una comissió tècnica on hi hagi un representant dels col·legis professio-

nals i dels altres estaments i entitats. I una altra cosa que jo crec important és la iniciativa. ¿Qui ha de prendre la iniciativa? I també crec que és important que s'enllesteixi abans que surti del Govern Civil el projecte de règim especial a què ens hem referit. Si després totes dues poden connectar, donat que aquest senyor ha vingut amb un caràcter tan obert i liberal, millor.

C. GARAU.—I quin inconvenient veus que la iniciativa surti primer de l'estament oficial? Si allò que poden fer ells no té res a veure amb el que hem de fer nosaltres, tal com hem vist just ara.

F. PONS.—La importància que jo hi veig és que. una vegada que hagí parlat el Govern o el Governador, a molts ja el sep greu haver-los de contradir.

I. RIBAS.—Jo, en relació al que heu dit abans sobre la necessitat d'arribar a uns acords mínims per part dels partits, crec que s'haurien d'accelerar els contactes que menin cap a la unitat de les forces de l'oposició democràtica. Una vegada posats tots d'acord respecte dels punts bàsics, podria néixer la comissió gestora de redacció de l'estatut. Ara jo crec que la primera passa ha d'esser activar aquests contactes, que momentàniament sembla que estan aturats, a fi d'arribar a una unitat, quant a la ruptura democràtica i quant a l'estatut d'autonomia, que són dues coses que jo veig lligades estretament l'una amb l'altra.

Transcripció de Pau Llabrés

RÀDIO POPULAR

C. O. P. E.
MALLORCA

MALLORCA AL VENT

De dilluns a divendres a les 15'30 h.

CANÇONER D'AVUI

De dilluns a dissabte a les 11 h.

Realitza: Joan Manresa

LLIÇONS DE CATALÀ

De dilluns a dissabte a les 15'55 h.

RONDAIA MALLORQUINA

Dimarts a les 18'30 h.

Diumenges a les 22'30 h.

Arxiu de Fonoteca de l'Emisora

RÀDIO POPULAR
ÉS COSA NOSTRA

*De dilluns a dissabte de 9 a 10
en Freqüència Modulada*

Es un tòpic, però també una realitat que vivim en el nostre país, a la nostra Illa en concret, una època de canvi. No em referesc solament, com els lectors hauran endevinat, a un canvi de dimensions europees o mundials, de civilització i cultura, com es diu sovint, sinó a un canvi més a nivell de la convivència ciutadana entre les persones i els pobles que pertanyen a l'Estat espanyol, i més concretament entre els qui som protagonistes d'aquesta transformació de tot ordre que se sent batejar en el si del poble de les Illes.

Aquest canvi, ben cert no començà sinó que s'aguditzà en els esdeveniments del passat novembre en el vèrtex de l'Estat espanyol. L'hauríem d'anar a cercar més enrera: en trobaríem fites en el Concili Vaticà II que provocà esglais i trasbalsaments insospitats i fins ara no païts per la gent del Règim polític espanyol; més a prop, la crisi econòmica del 73, i els crivells i desgastament de tota estructura política on els «dogmes» i les personalitzacions no són garantia d'eternitat...

Així, vet aquí que ja som de ple en el canvi, en la transformació... I ¿què en diu l'Església de tot això? ¿Com s'hi troba? ¿Què hi fa? ¿Quin paper hi juga? Una mica de reflexió en el lliard d'un any que es promet decisiu per al nostre país, no hi serà de més en aquesta plana.

**L'Església
nostra**

Pere Lladrés

L'Església de Mallorca davant el canvi

Els nostres polítics i l'Església nostra

Just quan el canvi decididament s'estrenava en el terreny polític, sortí pel desembre del 75 un llibre de Llorenç Capellà: **Les ideologies polítiques a Mallorca (15 entrevistes)**, (Editorial Moll, Biblioteca Raixa 105-6), que en certa manera haurien d'emmarcar ara la reflexió de la nostra Església.

Són quinze homes que fan professió de polítics. Tots ells, llevat de dos, aleshores (i encara?) militaven dins l'oposició. Llorenç Capellà, en el pròleg, fa referència explícita als credos religiosos dels entrevistats: només cinc es declaren catòlics; quatre es confessen cristians; «mentre que la resta afirmen no ésser creients».

Una altra referència s'ha de subretxar en el pròleg: una afirmació tan rotunda com aquesta: «Així es formà (després de la guerra del 36) una burgesia que podríem anomenar franquista i que tenia uns trets ben definidors, com poden ésser una fe absoluta en l'ordre públic, representat per la policia i l'Església» (p. 6).

Supòs que l'autor no vol dir que Església i policia hagin anat de bracet al llarg d'aquests darrers quaranta anys a Mallorca. És ben indemonstrable i seria prou gratuïta una afirmació en tal sentit. Ara, el que és cert i inqüestionable és que a Mallorca l'Església va estar des d'un principi, per la postura del bisbe Miralles i la immensa majoria del clergat, oficialment a favor dels vencedors.

Això, com és natural, ho reconeixen els entrevistats per Capellà. Nicolau Garau i Antoni Pizà ho justifiquen: a l'Església no li quedava altre remei, per estar de la part de la gent d'ordre (p. 3); fou conseqüent perquè era perseguïdíssima (p. 186).

Un enfosquiment general de consciència

Crec que ara no és, ni prou fer-hi, el moment de la revisió ni molt menys de la revenja, que no és cristiana. Simplement cal deixar constància del suport que l'Església oficial de Mallorca, bisbes i clergat, i també bona part del que anomenam «gent d'Església» han prestat al Règim.

Ara bé, una revisió històrica «no ha d'implicar l'acusació personal sinó que ha de tractar d'analitzar les alienacions i l'enfosquiment general de la consciència», diu Josep Melià (p. 182).

Els anys de la segona república sempre, a les generacions més joves de la clerecia, ens han estat descrits com a temps heroics de lluita i persecució, uns temps de calamitats per l'Església. Qualsevol crítica a la situació política darrera era rebutjada per les generacions majors amb un to amenaçador: Ah, si haguéssiu viscut els temps de la República!

Sobre la represió posterior a l'alçament del 19 de juliol, s'hi feia més tost un silenci. Gairebé res se'n deia d'una possible actuació de l'Església com a reconciliadora en uns moments tan aspres per viure l'amor entre germans, que ens exigeix l'Evangeli de Crist...

«A la postguerra, els factors de terror que experimentava amb més força el poble, procedien de l'Església. Es mesclà el fervor religiós amb el fenomen repressiu» (Antoni Serra, p. 38).

L'actitud de la clerecia mallorquina els anys 31-36 corresponia més o menys a la que adoptà en general l'Església espanyola enfront de la República: una actitud gelosa de poder, intransigent, adient més aviat a una època, que anava passant, de Cris-

tiandat. La República cometé l'error de creure que la Cristiandat era morta a Espanya i no va saber guardar un respecte per les conviccions religioses de la majoria dels ciutadans. Des de dos punts de vista errats és difícil arribar a una convivència pacífica.

Els anys que seguien a la guerra civil es veren marcats a Mallorca per un bon enteniment entre les «dues potestats» —com encara avui en dia és l'expressió corrent quan es parla del Concordat—, per un triomfalisme d'una Església de Cristiandat que forjà els «Cursillos» i organitzà manifestacions multitudinàries (processons de la Mare de Déu de Lluc i de Fàtima al temps del bisbe Hervàs, i els Congressos Eucarístics del bisbe Enciso, a més de les tradicionals «missions populars»), per uns pontificats contrastants i amb poc arrelament dins la realitat del poble (Miralles, Hervàs, Enciso, Alvarez Lara), per l'anèmia intel·lectual d'un Seminari que s'autodefinia el «millor del món» i arrossegava una formació teològica i pastoral ben esquifida, i especialment per la falta d'encarnació de l'Església en el nostre poble.

«Des d'un punt de vista social, ¿em pot dir quina ha estat la funció de l'Església? —Ha estat ben clara: ha ajudat a mantenir una situació de conformisme. Així com a Catalunya ens trobam amb una Església valenta, a Mallorca ens trobam amb un mínim de capellans capaços de respondre a una inquietud popular... A altres indrets, l'Església ha pres un partit decidit a favor dels drets del poble, i aquí no» (Climent Garau, p. 51).

D'aquí ve el descrèdit de la nostra Església davant la classe intel·lectual i sobretot davant els qui han mantingut viu, al llarg de la gran prova, el caliu de la nostra llengua i de la nostra cultura; i també que molta gent

d'Església resti encara beatíficament alienada en postures de la més pura reacció classista, pro-castellanista visceralment, anti-mallorquinista en cultura.

Tanmateix un moviment de canvi, des del Concili —rebut amb por també per la «classe dirigent» de la nostra Església oficial— s'ha anat endinsant dins l'estament clerical i alguns sectors de seglars, crivellant l'estructura monolítica d'una Església amb trets inequívocs de poder i conservadurisme. A posta hi ha hagut la reacció integrista a partir de l'any 70, després d'anys de pacífica possessió del poder, i que dura encara sempre més afeblida, més incoherent i sovint amagada sota el vel covard de l'anònim...

El canvi no s'ha fet sense traumes: uns provenien de causes auctòctones, altres afecten la generalitat de l'Església avui. Més de 60 secularitzacions de capellans, encara les vacil·lacions i els compromisos de tota situació de canvi, un pes mort dels anys passats i la por i la incertesa en la previsió del futur, no ens donen un moment fort i alt dins la tònica de l'Església de Mallorca. Cal confessar-ho obertament.

Però també cal mantenir l'esperança.

Canvi estratègic i no evangèlic

Crec que és el moment d'afegir la força, la virtut tan cristiana de l'esperança a les realitats de canvi i transformació que viu el nostre país, i que han esclatat als carrers de Ciutat, i que han tingut un punt prou significatiu a la tancada d'obriers a la parròquia de Sant Miquel, amb els conseqüents comunicats i rèpliques del bisbe, i l'adhesió de grups de capellans. És clar que bona part del diàleg amb el darrer governador d'una època s'ha fet amb un cert ressò d'Església de poder, concordatària. El poble ha estat més tost espectador de l'enfrontament. Però qualche cosa ha començat a caminar, amb esperança.

És aquesta façana d'Església de poder, que canvia estratègicament i no evangèlicament, la que cal desmentir amb obres. Es ben aclaridor que molts dels entrevistats al llibre que ens ha servit de punt de partida, com també les manifestacions dels tres directores de diaris de Palma a **Comunicació** (gener 1976, pàgs. 9-12), demanen a l'Església una clara demostració d'esperit i de testimoni evangèlic.

Aleshores crec que aquest és el punt de partida de cara al canvi. I ho és tant per desmuntar tota una sèrie d'imatges i acusacions conse-

qüents que prevalen dins la ment de tanta gent, en el nostre país, desencantada de l'Església; com per fonamentar una «nova» actuació i presència dins la nostra societat. L'Església no pot seguir essent ni una classe, ni un grup de pressió, ni una potestat, ni tan sols una jerarquia o una «Institució» com despectivament tant vegades es diu. (Sempre, per motius evangèlics, m'ha escarrufat la canonització pràctica o teòrica de la distinció entre Institució i Església-Poble de Déu).

Si començàssim per aquí, per la base, per deixar ben clar que l'Església és el Poble dels creients en Jesucrist, que ha d'aportar al món, a la societat, un missatge transcendent d'amor, d'alliberament, de justícia, de respecte profund a l'home d'avui, oprimint per tants motius en qualsevol règim polític, aleshores el diàleg de l'Església amb el món, amb tots els homes, tal com el plantejà el Vaticà II en la Seva Constitució-punta «Gaudium et spes» avançaria per unes altres vies. Una postura còmoda, instal·lada, de l'Església dins un sistema es contradiu amb l'Evangeli. La seva postura ha de ser d'independència i de crítica. Mai un programa polític esgota les exigències de l'Evangeli. Mai l'Església s'ha de sentir lligada a una opció determinada. Però l'Església —repetesc, els creients— ha de tenir ben clar que la felicitat de l'home aquí i la tasca de la missió cristiana tenen molt a veure amb la gestió política de la societat on viu el cristià i on ha de donar testimoni de la seva fe.

Què hi pintarà l'Església?

Per això s'ha de matisar molt l'expressió que l'Església pintarà molt poc dins una situació democràtica. Hi ha de pintar poc, o millor dit, no hi ha de pintar gens com a grup definidament polític o com a suport d'una determinada opció. Però els cristians, precisament a partir de la seva fe, han d'aportar a la convivència política de la societat, de manera crítica i alliberadora, les exigències de la pau i la justícia, de la defensa i promoció dels drets de l'home, aportació que han de saber que no els és exclusiva sinó que comparteixen amb altres homes no creients.

A partir d'aquesta actitud, l'Església ha d'anar destruint la imatge dolenta que té encara per tants que, també per motius polítics i intel·lectuals, li han girat l'esquena i li re-treuen el recolzament que ha prestat a situacions avantatjoses especialment pels poderosos d'aquest món; la qual cosa es pega cops amb l'Evangeli. Per altra banda; no es pot desentendre de ser sal i ferment en aquesta terra, de promoure una transformació constant en les relacions humanes segons els imperatius del Regnat de Déu; ha de ser llum per a tot home que vulgui trobar un sentit transcendent per la seva vida i una salvació, la que ens ofereix Jesucrist.

No ens ha de preocupar tant el pes quantitatiu d'aquesta influència de l'Església en el moment actual, com la seva qualitat evangèlica; ni tant el nombre dels qui som o restarem dins l'Església, com la veritat d'unes actituds concordants amb la identitat del nostre ser i de la nostra missió com a creients en Jesucrist.

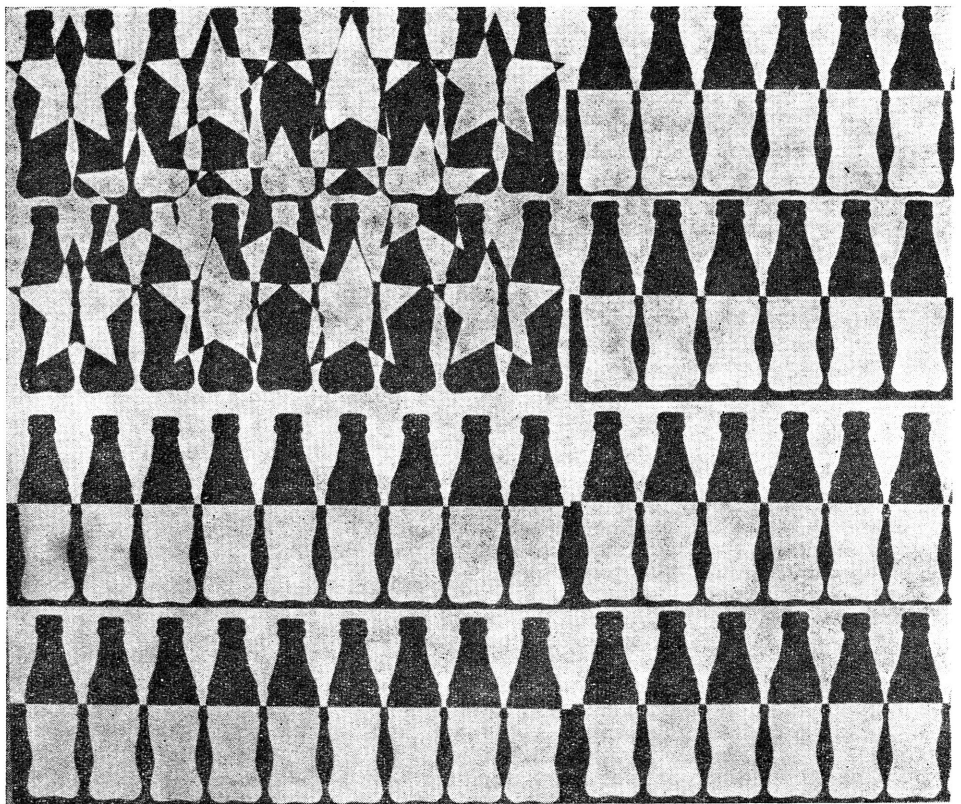
La imatge evangèlica de Poble de Déu, que comparteix la lluita i l'esperança del poble, dels més pobres, en el qual se sent plenament encarnat, és la nova imatge de l'Església: nova no per estratègia, sinó per fidelitat a l'Evangeli; no tan «nova», doncs, sinó que pot resultar nova per a molts, perquè el rostre de l'Església de l'Evangeli, per diverses circumstàncies, romanía amagat.

L'art i l'aventura: Pere Buades

Hi ha un art que es fa mitjançant l'assimilació d'un bagatge de referències culturals i un altre que es fonamenta sobre els fets viscuts. Aquest darrer pot caure dins un subjectivisme anacrònic si les vivències no van més enllà dels límits del racó provincial i no es lliguen a les inquietuds de l'època. El cas de Pere Buades i Geis palesa com —des de la vida més que des de la cultura— pot arribar-se, també a Mallorca, a un art vàlid, on la càrrega teòrica esdevé secundària enfront d'una arrauxada experiència.

Nat a la Ciutat de Mallorca el 28 de novembre de 1948, fill de conegut industrial mallorquí Bartomeu Buades, la seva trajectòria sembla l'arquetipus perfecte d'un element de la contracultura d'Occident en aquests temps immediatament passats. Cursà estudis a Montission fins al tercer de batxillerat. Expulsat, el pare l'envià al col·legi **Alfonso XII**, a l'Escolial, on estudià (1963-1967) fins al sisè. En 1968 tornà a Mallorca i altra volta entrà a Montission per fer el Preu. Des del 1969 feia treballs marginals per a una agència de publicitat. Practicava ja el dibuix i la pintura, i prengué part a una exposició col·lectiva a la Congregació Mariana. Partí cap a Barcelona, on sojornà durant el curs de 1969-1970. Es matriculà de disseny a Eina. Hi anà el primer trimestre i després es dedicà a fer cinema. Treballà com a actor a dues pel·lícules dirigides per Alejandro Corniero —una d'elles es deia **Catarsis**— circumstància que li féu relacionar-se amb l'actriu María Luisa San José. Dibuíx per a un estampador de mocadors. El juny de 1970 tornà a Mallorca i, distanciat del medi familiar, treballà ocasionalment al Moll com a descarregador.

La lectura de les obres de Jack Kerouac —**En el camí, Els pòtols místics**— li presentà la vida heroica dels marginats i partí a l'aventura. L'estiu de 1970 sortia cap a París. Passà a Bèlgica. Viatjà per Europa i, finalment, s'instal·là a un centre religiós de Lovaina. S'integrà dins l'ambient de la ciutat que acollia un nombre immens d'estudiants, marginats i refugiats polítics, propici a l'eflorescència del **gauchisme**. Vivia de fer **sangries**, pintar quadros i preparar cartells per a les manifestacions. L'abril de 1971 anà als Estats Units on treballà a un hotel i a una agència de publicitat. De retorn a Mallorca hi féu

Bandera, 1971, de Pere Buades i Geis

el servei militar. I viatjà altra volta des de Noruega al Marroc, des d'Hol·landa a Turquia, dedicat a afers diversos. Actualment s'ha establert a Mallorca. Allunyat del medi familiar, ha reorganitzat la Galeria 19, dedicant-la a figures menors —especialment del XIX— de diversos països.

L'obra plàstica de Pere Buades sorgí d'aquelles vivències, intenses i tumultuoses, sense preocupacions culturalistes, dins l'atzar i l'espontaneïtat. Les seves referències sobre l'art modern eren fragmentàries i extremadament irregulars. Però llegia Kerouac, Henry Miller, Ginsberg, Ferlingetti... I sabia prou bé la misèria de la societat que havia deixat endarrere i el que encobria la daurada màscara del neocapitalisme. Fou a Lovaina (1970-1971) on practicà la pintura de forma més intensa i sostinguda. L'ambient estudiantil, marginat i de refugiats polítics l'inserí dins una ideologia esquerrana, però que no es canalitzà dins les estructures rígides de cap partit, sinó en manifestacions de salvatge espontaneïsmes. L'ambient li suministrà també la iconologia del **Pop Art** nordamericà que el marcà decisivament. A Lovaina —on estudià a l'Acadèmia de Belles Arts— començà pintant, a l'oli, els objectes del petit món de la seva cambra: cadires, wàter, endolles... Algunes escenes sexuals, marcades per les lectures d'Henry Miller. A partir d'unes estatuets negres —que li deixà el seu company cubà Adolfo Rabascal— féu una sèrie d'olis on les figures negres es barrejaven amb elements de la societat tecnològica: bústia, avió...

Amb aquestes obres féu la seva primera exposició, a Lovaina.

Les obres que segueixen s'implicaren molt més directament dins la societat de consum capitalista. Aquells objectes, rebutjats com a elements integradors dins un sistema socio-econòmic menyspreat però —ahora— mitjans de supervivència que esdevenien obsessius per indispensables, prengueren un relleu d'insospitada ambivalència. Les ampolles —les de xampany i **Cointreau** del món belga, vora l'omnipresència cosmopolita de la **Coca-Cola**—, els productes dels supermercats —pots, ous—, els emblemes de l'americanisme —bandera, superman, capell texà— es barrejaven amb al·lusions crítiques: les ampolles coca-colístiques vessaven sang i el rostre de Superman esdevenia el puny clos de la revolució proletària mundial. Foren les obres que exposà a la Llibreria Tous, del dia 1 al 15 de febrer de 1972.

Aquelles obres marcadament influïdes pels cartells publicitaris, amb tints planes, colors calents i seriacions foren una avançada del **Pop Art** a Mallorca. Però no un reflexe mimètic i provincial, sinó el fruit d'una participació real dins la grandesa i misèria de la contracultura d'Occident. Fou l'ambient marginal qui orientà el **Pop Art** de Pere Buades, no les il·lustracions d'Andy Warhol conegudes a llibres o revistes. Ara, retornat a l'illa i potser closa l'aventura irrepètible, el futur de l'art de Pere Buades és una incògnita absoluta.

L' **ART** vist pels artistes

Miquel Martí i Company (Binissalem, 1950) intenta esdevenir un pintor —al marge de les aventures experimentals de l'avançada de la jove plàstica mallorquina— i, respectant la norma tradicional de quadro/figuració, plasmar una visió irònica de la societat que el volta.

Enquesta a cura de «Crònica de Tres»

MARTÍ COMPANYY

QÜESTIONARI

- Què és, per a tu, l'Art?
- Describeix el procés d'elaboració d'una obra teva.
- Què intentes: forjar un llenguatge inèdit o servir-te d'un codi estilístic pre-establert?
- És possible un art creador a Mallorca?
- Creus que un grup jove està transformant l'art de la nostra illa?

A

Poder plasmar, pintant, una idea sobre la societat actual i el que degué ésser en els segles XVI-XVII el món espanyol en relació amb altres països. Faig sèries de personatges d'una o altra època i així en puc treure una mica de gràcia, d'humorisme, d'ironia...

B

Primerament faig un dibuix d'on he suprimit tots els elements sobers. Ara bé: potser que un bon dibuix, en posar-hi color, esdevengui una obra fallida. La idea d'una obra em vé, de vegades, veient gent pel carrer. Però la gent només et dona el punt de partida: cal transformar la figura, vestir-la... Es la creació que a mi m'agrada. La simple realitat és pobra si no l'enriqueixes. Amb els vestuaris que pint ara —els dels espanyols que anaven a Flandes— m'hi sent molt bé. Amb aquestes transformacions les figures assoleixen una gràcia, una poesia que no tendrien si les deixàs en un sec realisme. Sovint treball moltes teles a la vegada. El quadro d'un rei que es xuclava un dit va néixer d'un motiu insignificant. Era una figura que tant podria haver estat un rei com un sabater, però hi va caure una corona, un símbol reial i així. Ara bé, no m'agrada improvisar: quan faig el dibuix inicial ja sé, més o menys on vull arribar. Que ho aconsegueixi és una altra qüestió.

C

Aprenem el que ens ensenyen. Després vas fent i agafes una manera que s'adiu amb el teu temperament. A mesura que vas trobant la teva manera pots dir millor allò que abans no podies acabar d'expressar plenament. El meu llenguatge plàstic és bastant normal: no és res de l'altre món. L'he anat fent a poc a poc i no de sobte. Faig una cosa irònica amb unes formes realistes, amb les quals m'identifico. Som autodidacta i m'he format a força de veure pintura. M'interessen els hol·landesos —Rembrandt—; els flamencs —Rubens—; els espanyols —Velázquez, Goya—;... I en trec idees, però no la tècnica.

No faig abstracte perquè no m'hi sent identificat. Això no vol dir que dins les meves obres no hi hagi fragments abstractes, però. I és que el meu humor irònic plasmat en formes abstractes no arribaria a la gent. Un temps vaig cercar molt dins els autors moderns, però

ara ja no: t'hi embulles i no arribes a saber quin camí prendre. Vaig determinar deixar-ho anar tot i tirar endavant. Tenia una tècnica i ara he aconseguit uns personatges i els perfil a força de deformar, de destruir el dibuix ben fetet, a fi de poder expressar el que m'interessa. Els pintors actuals —Saura, Bacon, Barjola, Beulas...— tenen cadascú el seu llenguatge. I no hi ha res que fer darrera unes obres tan acabades i perfectes.

Ca'n Juan
de S'aigo

Casa fundada l'any 1700

Xocolata amb ensaïmades calentes

Gelats i quemullars

Obert tot lo dia

C/. Fiol, 11

Tel. 211653

Ciutat

LA VEU DE LES ILLES

CORT

Setmanari d'informació
general sobre la problemàtica
del nostre poble

Avda. Antoni Maura, 24 Tel. 213154
CIUTAT

D I E

És innegable l'existència d'uns artistes joves a Mallorca. A nivell de grup hi ha hagut alguna cosa, però més a nivells individuals. Calia canviar i s'ha canviat. Però el fruit és verd encara: la plenitud no s'ha assolit. Alguns han anat a Barcelona i n'han portat elements innovadors. A més a més, des de fa uns deu anys, hem tengut una sèrie de galeries que han mostrat coses interessants. La primera que començà a dur pintura interessant, de fora Mallorca, fou Ariel, es vulgui reconèixer o no. Llavors Sala Pelaires i Quatre Gats. Aquesta labor

de galeria ha estat molt important per al públic: portant art de fora han obert nous conceptes. La gent ha començat a comprar pintura actual i a la vella ja no saben on posar-la. El turisme ha influït de manera indirecta. Ha permès que la família pogués pagar uns estudis, que els joves mallorquins sortissin. Han estudiat a Barcelona, han pres contacte amb una gent i un tipus d'art nou: això ha estat fonamental per no restar closos i aïllats a Mallorca.

A poc a poc, l'art nou penetra dins la societat mallorquina. A Mallorca, però, no es fa crítica d'art, sinó informació. Els qui escriuen en els periòdics no pretenen fer crítica, sinó una ressenya com millor saben. Pens que, a mesura que el temps passi, els crítics es posaran a nivell. Crec que treballen de bona fe i si no fan més és perquè no poden. Es veuen obligats a transigir amb un cert art desfasat: tallar radicalment i dir que allò és dolent els suposaria fonamentar seriosament les afirmacions, una tasca de professionals. El sistema polític actual no m'atura per res: pint i no em preocup. El sistema és bastant liberal: el pintor fa el que vol, exposa i no li prohibeixen res. La gent compra, d'altra banda, allò que més li agrada.

Els joves procuram estar informats i treballar dins els corrents últims. Antany, a Mallorca, a causa de la poca informació i de la poca inquietud es limitaven a fer una coseta sense pensar en res més. Exceptuant algunes conegudes excepcions de gent que es va preocupar i va rebre influències de pintors francesos i dels estrangers que visqueren a l'illa. Avui el pintor és més culte i es preocupa de tot: va als museus, llegeix revistes, veu la televisió... Ara podem saber quin art fan en els Estats Units, en el Brasil, etc. Tothom està informat i ja no se li ocorre treballar el material d'una manera determinada. Abans feien una escultoreta o un quadret i ja no s'atrevien a anar més enllà. Llevat, és clar, de persones com Antoni Gelabert, més impetuoses que arribaren a fer coses millors. Avui pots saber dins quin corrent et trobes, t'arriben exposicions interessants i disposes d'uns diners per sortir a veure l'art que es fa fora de l'illa.

De la meva darrera exposició a Ariel a l'actual no hi ha ruptura: hi ha la continuïtat d'unes formes en evolució. M'he adonat que em cal treballar dins aquesta línia. Si després pas a un altre tipus d'art —informal o figuratiu— hi aniré a poc a poc.*

«CRÒNICA DE TRES»

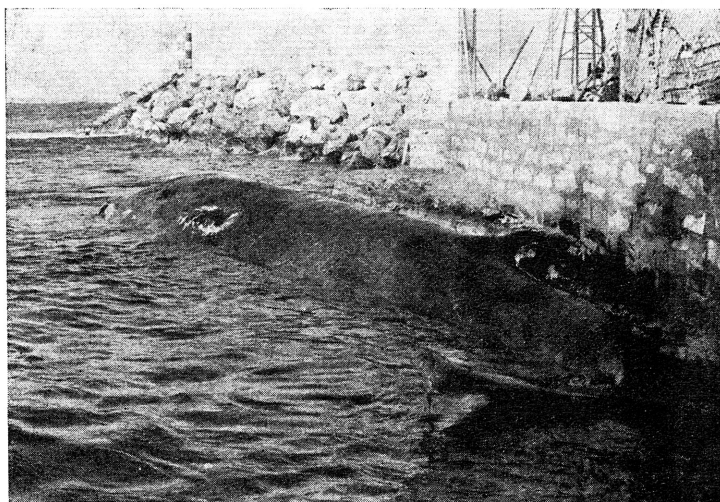
* La nostra secció ha comentat l'obra de Miquel Martí i Company en els números de desembre de 1972 pp. 22-23, i gener de 1973 pp. 18-19.

4GATS
galeria d'art
C/ San Sebastian, 7
Tel. 226493 Palma

GERARD MATAS
MARTÍ ROYO
ceràmiques

Fins dia 13 de març

Miquel Rayó

Notes entorn d'una balena

Una crida a la col·laboració de tots

La balena fou notícia. La balena de la Colònia de Sant Pere és, encara ara, notícia fresca, no tant, però, les seves carns en ple procés de descomposició prop, certament, del petit port on anà a donar l'últim alè. El fet és periòdic i aprofitant una mica d'aquesta situació —però sabent que de tot això en pot sorgir el fàstic— el deure ens anima a parlar, un cop més, d'aquell fet: l'embarcament d'un animal estrany a nosaltres pel desconeixement que es té de la seva biologia. El fet es produí a la Colònia de Sant Pere i es referí en les planes dels diaris locals. Hi hagué, tots ho sabem i tots ho recordam, una forta discussió al seu entorn i tots en volgueren donar opinió i en volgueren dir paraula. És trist però ni les paraules ni les opinions semblen pesar en el normal desenvolupament del nostre viure i de les nostres activitats i no cal que per elles s'aferrissin persones amb interessos comuns i amb una clara coincidència i convergència d'activitats. No oblidem, emperò, l'ocorregut a la Colònia de Sant Pere; abans tot el contrari, reforcem, una vegada més el fet més important que esdevingué de tot aquell succés. Es, potser el més simple, però, potser, el més important i vitenc. Deixem-nos de polèmiques i de possibilitats científiques.

L'única realitat de la qual ha valgut la pena mantenir-ne memòria en tot aquell succeït és aquesta: la reacció immediata i positiva d'alguns —de molts, a dir ver— dels habitants del Port de la Colònia de Sant Pere. La reacció dels pescadors fou, he dit, positiva. Cal explicar això: la cosa normal, en comparèixer un cetaci va-

rat a les nostres costes, és cremar l'animal, desfer-lo a barrobinades, cridar les autoritats perquè se l'enduguin, etc., etc. Amb una paraula: la cosa normal és, era, no voler-ne saber res. El precedent està vist i cal que en traguem conseqüències clares i positives: la gent vol col·laborar sempre... si té una correspondència el seu interès per les coses. Molts diran que és aquest un raonament simplista, però és, crec, cert i evident.

Els Cetacis constitueixen un grup d'animals mamífers adaptats, els més adaptats, a la vida en el mar. El desconeixement de la seva constitució física, de la seva etologia i comportament, de la seva biologia en general fa que, d'un temps a ara, l'interès dels científics i totes aquelles persones interessades en la Vida s'hagi dirigit a aquest grup zoològic per a tractar de profunditzar en el seu coneixement. Però, i repetint les expressions de Josep A. Alcover en «Diari de Mallorca», el 28-7-74 «el principal material de estudis lo constitueixen sobre todo animales que varan y van a morir a las playas o a las calas».

La recollida d'aquests exemplars que compareixen a les nostres platges i cales o la recollida, simplement, de les dades precisades en els qüestionaris de la Comissió de Cetologia (Estudi dels Cetacis) de l'Institut Català d'Història Natural és, doncs, urgent i just es pot aconseguir si, tot d'una que un d'aquests cetacis és vist, es dona avis a aquelles entitats o persones interessades en la consecució de les dades... I és aquesta la petició que volem fer des d'aquest

article: pregam a tots els qui trobin, en tota la costa, algun d'aquests animals, que ens avisin. També que tots els pescadors ens deixin —sens perjudicar en res la seva propietat— fotografiar i midar les seves captures de dofins o mulars... No és, crec, una sol·licitud exagerada, és, simplement la petició de la ciència, de la pròpia Natura.

Un avís telefònic, una nota escrita, etc., ens és de gran utilitat. Una fotografia o qualsevol dada que ens puguin oferir ens és necessària i agraïm. El Grup Balear d'Ornitologia i Defensa de la Naturalesa, la Societat de Història Natural de les Balears, són, en aquest aspecte entitats prou representatives. El progrés de qualsevol activitat humana no és obra de persones aïllades sinó de col·lectivitats entusiasmades per uns mateixos ideals i interessos. Cal, doncs, que tots ens interessem per tots i cada un dels aspectes que ens ofereix a estudi la Natura de les nostres illes i dels mars que les envolten.

Si algú pot donar noves o dades de qualque cetaci embarcat a les nostres costes darrerament li pregam que ens avisi, per favor, a algun d'aquests telèfons: **Miquel Rayó:** 225082 — **Asunción González:** 293786 — **Jesús Jurado:** 290929 — **Joan Mayol:** 211045.

Alguna de les adreces a què poden escriure són aquestes:

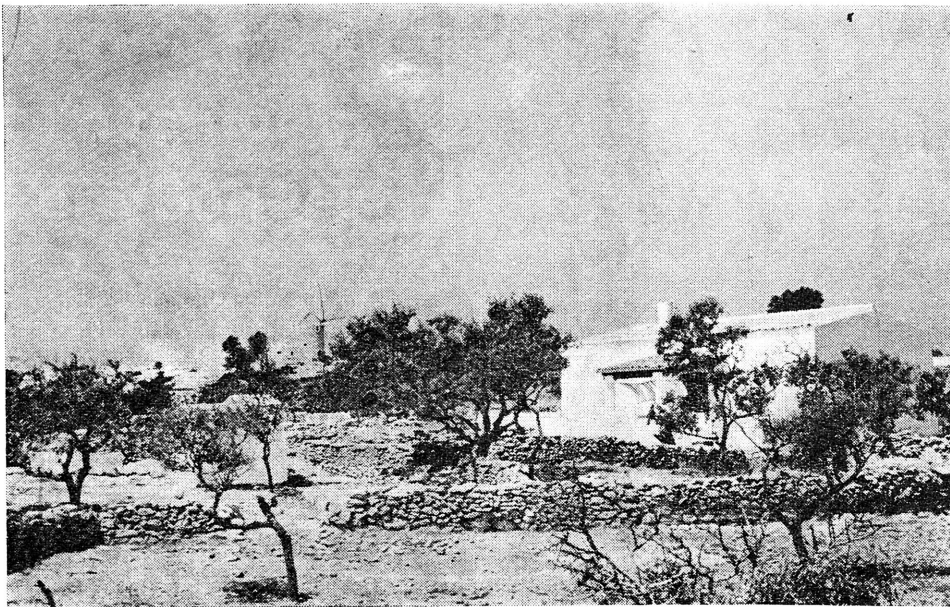
Grup Balear d'Ornitologia i Defensa de la Naturalesa: Carrer Verí, 1-2.º

Miquel Rayó: Apuntadors, 14-1er.

Jesús Jurado: Blanquerna, 229, 3er.

Joan Mayol: Ada. Alexandre Rosse-lló, 9-8.

Palma de Mallorca

Joan Adrover
Tomeu Fiol

ESCOLA DEL CAMP: PRIMERES PASSES

Tal com informàrem al públic de **Lluc**, les primeres gestions i trobades encaminades al muntatge de l'Escola del Camp es feren a la darrera de l'estiu passat. De llavors ençà, el projecte ha passat per un període de perfilament d'objectius, organització i distribució de feines, i ja aquests dos darrers mesos, de treball concret.

Hem posat, doncs, fil a l'agulla a una llarga sèrie de tasques perquè al final, el nostre projecte de l'Escola, sigui una realitat que reflectesqui l'autèntica problemàtica pagesa i es proposi qualque via de solució. Emperò hem cregut que hi havia una partida de fites per a assolir abans de delimitar les seves funcions i la manera com desenvolupar-la. Per això mateix hem confeccionat un programa de treball que explica primerament els objectius de la nostra tasca, com l'hem empresa fins ara, i resumeix el mètode més o menys «definitiu» al qual hem arribat perquè orienti i actuï com a engranatge per a tots els grups de treball que es creïn a diferents municipis, estimulats o no pels mateixos objectius. El contingut d'aquest programa (el trobareu a la Secció del Camp de l'O. C. B.) és el següent:

- Tasques a fer, prèvies a l'Escola del Camp (treballs d'anàlisi i discussió a diferents zones agrícoles).
- Arribar d'aquesta manera a ajuntar un equip compacte i a obtenir una visió científica de la realitat socio-econòmica a foràvila.
- Organització, muntatge i objec-

tius concrets de l'Escola del Camp.

Anem, però, a explicar fets més concrets. Volem entrar en un dels aspectes que més ens mouen a treballar en el projecte, un dels aspectes que més ha pesat a l'hora d'elaborar l'esmentat pla de treball: Els pagesos com a capa social. Encara que per la seva diversitat, el pagès a Mallorca no tengui unes determinants socials concretes, el fet de no voler incidir dins aquest aspecte, seria caure un altre pic dins la inutilitat del que és subjectiu. Per tant, tot quant ens proposam fer el grup de persones que treballam a la Secció del Camp, d'una coneixença real i científica de la problemàtica socio-econòmica del camp mallorquí; la podríem resumir en tres apartats:

(A) MANCA D'UN CONEIXEMENT CIENTÍFIC DE LA REALITAT PAGESA.

—La inexistència d'un vertader estudi de la socio-economia d'aquest sector és, per ventura, el primer i més important defecte. Malgrat els treballs realitzats, no s'ha abraçat tota la problemàtica, ni tampoc la que s'ha analitzat pot ésser considerada d'utilitat a l'hora d'emprar-la per a qualsevol model de millora agro-pecuària. El fons d'aquesta qüestió pot molt bé ésser aquest: **no haver comptat amb l'opinió del qui treballa la terra.**

D'això no en té la culpa ningú en particular, simplement, no s'ha fet d'una manera seriosa perquè sembla que no els interessava als que vertaderament tenien l'obligació de fer-ho. Aquest punt no serà acceptat fàcilment per tothom. Sobretot, per

part d'aquells que d'una forma o l'altra han investigat dins el sector primari. Però nosaltres creim poder afirmar que dits estudis han patit d'un mal crònic: Desplaçar a un segon terme la veu del treballador rural. Si volem analitzar els aspectes deficitaris de l'actual sistema de producció i comercialització de la patata pobleira, el principal testimoni ha d'ésser el que la cultiva. Si no començam per aquest caire, l'anàlisi serà incompleta. Per introduir qualsevol millora, hem de partir d'abaix de tot. Aquesta base en aquest moment és l'home qui treballa la terra. Es la més objectiva de les realitats. Si no ho feim així, al més que s'arribarà serà a una exposició de problemes globals, però... ¿no és més urgent localitzar el punt d'inici d'aquests problemes?, i sobretot, ¿no és més imprescindible reflectir les opinions dels productors sobre les solucions que puguin tenir aquestes qüestions bàsiques?

En aquest sentit, expressam el nostre criteri que tota reforma agrària que vulgui representar vertaderament els interessos del camp, haurà d'estar elaborada per la pròpia pagesia, i haurà de preveure l'estabilitat del camperol a la seva terra, sigui individual o col·lectivament. I amb això no ens manifestam en contra de la imprescindible intervenció del tècnic agrònom (enginyer, pèrit, economista, sanitari, etc.), dins qualsevol tipus de planificació i reforma. Volem dir que el tècnic i els organismes responsables i capacitats, treballin en funció del pagès (que dins qualsevol sistema és el que ha de fer la feina) i de la

gran massa consumidora, no com un temps que semblava que servien els interessos d'uns pocs. Ara, amb l'anunciada evolució socio-política, la reforma agrícola-ramadera, haurà d'anar unida als interessos dels qui romanen a la terra, dels qui durant molts d'anys han viscut dins les condicions més infrahumanes. No ens oblidem que són els pagesos els únics que poden desenvolupar l'agricultura.

Per tant, lluny d'esser objectius, s'observa una reticència a comptar amb l'únic que viu dia a dia el procés de producció. I del qual depèn que aquest procés es mantengui, (malgrat que en unes circumstàncies precàries per ell mateix), en benefici d'aquell que comercialitza en les seves produccions.

Partint d'aquest plantejament, el nostre grup ha iniciat unes consultes a foravila, amb el fi d'obtenir un recull d'opinions per boca dels mateix treballadors, i comptar així amb una base real per a quan hàgim d'entrar en el terreny, diguem-li, pràctic.

La mecànica d'aquestes consultes (mètode de treball) l'hem reflectida, com hem dit anteriorment, en uns fulls que podeu demanar a la Secció del Camp, sempre que esteu interessats en participar.

(B) ABSÈNCIA D'ORGANISMES REPRESENTATius.—La quasi total desvinculació del treballador del camp d'uns òrgans que el representin enfront de l'Administració, troba una natural explicació per quan l'estructura d'aquests organismes ve sempre manipulada des de dalt. Es aquest un tema tan sabut i comprovat que les discussions hi són de més. El que sí s'ha de deixar ben clar és que amb l'actual sistema de representació el pagès sempre estarà en inferioritat de condicions respecte dels altres sectors de la producció, així com enfront de les classes socials i grups econòmics de què depèn.

Per tant i mentre no hi hagi oportunitat de crear uns vertaders sindicats lliures, una de les primeres fetes a assolir per part dels elements més actius de la pagesia, seria la incorporació progressiva de dits elements dins dels actuals organismes (Germandats, Cooperatives, etc.), com a autèntics representants camperols.

(C) UNA PAGESIA INCAPAÇ DE REIVINDICAR ELS SEUS DRETS.—

Com a resultat d'aquest aïllament del sector pagès, aviat s'expliquen les denominacions que sovint li han atribuït en parlar del seu paper actiu en la vida social. Que és malfiat, que és extremadament conservador, o senzillament que no és capaç d'emprendre una acció reivindicativa del seu grup social.

I ara deixant de banda que afirmacions d'aquest tipus siguin o no gratuïtes, voldríem plantejar la qüestió des d'aquest altre punt de vista: ¿Quan ha posseït el sector primari una força que li garantitzàs poder in-

tervenir en els afers econòmics i polítics?

Som de l'opinió que una vegada aconseguida certa influència de la veu pagesa en els organismes que pertorquin, el canvi del camperol pel que fa a la seva intervenció personal en la solució al seus conflictes, serà concomitant amb aquella ocupació de càrrecs de què parlàvem.

És ben sabut que si dins la pagesia no han proliferat formes d'actuació col·lectiva, hem de cercar la primera causa en les moltes vegades que l'han escalivat. Nosaltres hem pogut observar, per contra, una apreciable quantitat de pagesos que tenen una visió clara dels seus problemes, de les dificultats en què es moven. El mal de la seva inoperància política es pot resumir en una frase: «tanmateix tu no arreglaràs el món». I així, ningú, un per l'altre, s'atreveix a donar la primera passa.

—No comprenc com hi pot haver gent aturada —ens deia no fa molt un pagès— quan jo faig dietes de més de dotze hores i encara no n'hi ha prou. Tots aquests que protesten tant, que facin feina i tendran un duro, jo m'ho he guanyat tot fent feina a esclatar tota la vida».

I amb aquesta introducció —la filosofia que s'arregli cadascú a caseva i que mai havíem estat tant bé i que el qui no te res és perquè és un «pandero», etc.— mantenguérem una arga xerrada. Al final arribarem a un acord, si uns han de fer excessiva feina per viure austerament, i d'altres que per contra, no en tenen gens, es deu tot això a una serie infinita d'anomalies que hauríem d'anar a cercar molt enfora del nostre àmbit: la negligència i la inoperància total d'aquells que tenien el deure de planificar racionalment la indústria, l'agricultura, i en definitiva donar unes condicions humanes de vida a totes les classes productores. És també la crisi definitiva d'una època que s'acaba.

Hi ha un altre aspecte molt revelador dels innombrables impediments que té el pagès per arribar a una postura de força:

—Si quan la patata de llavor —ens deia el nostre company— ens la venen a 27 pts. ningú en compràs ni en sembràs, potser que quan no hi hagués patata, llavors sí que es tendria en compte el nostre problema. El que passa és que si uns quants ens decidíssim a no sembrar, llavors en sortiria un que en sembraria i tot el negoci el faria ell, a part d'haver quedat en no res la nostra acció.

Mancat d'una verdadera ajuda oficial i enganat massa sovint per sectors de la classe benestant, el petit propietari o l'obrer rural, han hagut de reconèixer que la postura més d'acord amb les circumstàncies era la del silenci. Ara bé, la legislació espanyola ofereix al pagès un camp d'acció molt més ampli del que ara

utilitza. Si existeixen les esmentades limitacions, qualcú n'és responsable. El que definitivament no es pot permetre és la perpetuació d'aquesta situació en uns moments històrics en què tothom s'espavila perquè li siguin reconeguts uns drets que durant tants d'anys havien estat en una fase d'hibernació.

Són, doncs, al nostre entendre, uns factors, els que hem tractat, bàsics a l'hora de proposar-nos aixecar la situació actual de foravila. Lògicament, hauríem d'excloure del sector analitzat aquella minoria d'explotacions que per la seva extensió o per esser propietat d'un grup econòmicament fort, perquè es capitalitzen amb recursos provinents d'altres sectors econòmics, o bé perquè ja estan en mans de capital estranger, no sofreixen tan sensiblement els mals que suporta el petit pagès. Així i tot, aquesta casta d'explotacions representen també uns factors socio-econòmics que voldríem estudiar més endavant.

Evidentment que sota el capitalisme és impossible obtenir una resposta total a les nostres demandes. No obstant, es important lluitar almanco per objectius parcials i conjunturals, és una forma de crear consciència a l'home del camp. Les experiències recents de movilitzacions a Catalunya, (oli, tomàtec, vi, llet, etc.) ens marquen un camí a seguir...

JOAN ADROVER
TOMEU FIOLE

Assistència Palmesana

amb el desig de
fomentar actes
culturals ofereix
cada dissabte
teatre o varietats

c/. Ramon Llull, 11

Tel. 21 12 28

Ciutat de Mallorca

NOTICIAARI

Trobada de forces polítiques a Cura

Ha passat quasi un mes de la trobada de Cura, que reuní per primera vegada les forces polítiques i instàncies unitàries de Catalunya-Principat, País Valencià i les Illes. Aquest lapse de temps ens permet d'analitzar aquest esdeveniment —d'una importància i d'una significació evidents— d'una forma menys urgent, la qual cosa incidirà en l'objectivitat de la informació. D'entrada podríem dir que, malgrat les divergències i els criteris oposats d'ordre tàctic i estratègic sorgits entre partits, grups i persones assistents, la trobada va ésser qualificada com històrica en algunes de les intervencions (Carbonell, Garau, Guia, Serra). El fet que, des-

prés de quaranta anys de dificultats i de barreres, els polítics dels Països Catalans (una realitat històrica, cultural i idiomàtica, a pesar de l'oposició de determinats sectors polítics per arribar a aquesta formulació unitària) poguessin reunir-se, intercanviar opinions, començar una discussió col·lectiva, creim que és veritablement significatiu i demostrador que, tot i la divergència de criteris, hi ha alguna cosa —més o menys subtil, més o menys soterrada— que ens uneix i que ens fa cercar solucions comunes i pròpies enfront d'un futur polític encara ara incert.

La trobada va tenir lloc el 31 de gener. Degut a dificultats no gaire

clares, la sessió de treball es féu al menjador del restaurant de Cura en presència de dos funcionaris del Cuerpo General de Policía. El dinar de treball durà des de les dues fins a les sis del capvespre i va ésser redactat un comunicat final que, com a materialització unitària, era una mica feble degut a la improvisació amb què havia estat convocada la trobada. Amb tot, volem remarcar d'aquest comunicat dos aspectes d'interès: «la voluntat de seguir lluitant pel trencament democràtic» i l'exigència de «coordinar les accions necessàries per tal d'aconseguir l'ús oficial de la llengua pròpia així com tota mena d'activitats per la conquesta de les llibertats polítiques i nacionals».

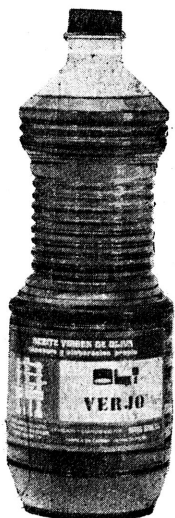
PARTICIPANTS

La participació i l'assistència a la trobada fou nombrosa i un poc complexa pel que fa a les Illes. Entre d'altres, hi assistiren Jordi Carbonell, Josep Benet, Joan Colomines, Rafael Ribó, Antoni Gutiérrez, Joan Ramon Colomines Company, Miquel Sellarés, Enric Nosas, Cornudella, Armet, etc. (Catalunya-Principat); Joan Manuel Brosetta, Josep Guia, Vicent Andrés Estellés, etc. (País Valencià); Félix Pons, Francesca Bosch, Francesc Obrador, Angel Muerza, Climent Garau, Isidre Forteza, Antoni Serra, Ferran Porto, Celestí Alomar, Sebastià Serra, Antoni Ramis, Miquel Duran,

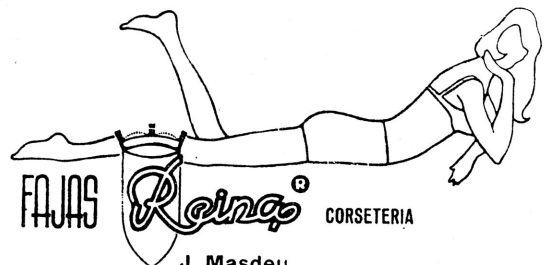
VERJO

s'oli gustós d'abans

encara es fa avui

CAIMARI

Josep Tous Ferrer, 1 - Tel. 216033 - Palma de Mallorca

al servei
de la dona
jove i elegant

dona

corsesteria

J. Masdeu
COLON, 62 - Tel. 216558
Palma de Mallorca

Josep M. Llompart, Encarnació Viñas, Manuel Mora, Ignasi Ribas, Albert Saoner, Josep M. de Hoyo, Joan Seguí, Ramon Aguiló, Emili Alonso, Sebastià Urbina, Antoni Tarabini, Miquel Tugores, Jaume Aguiló, Joan Vergés, Andreu Ferrer, Niní Quetglas, Joan Calvera, Carles Ferrer, Joan Tur, Josep Mari, Jaume Ribas, Pere Ríos, Juli Mascaró, Miquel Vanrell, etc. (les Illes). En total una norantena de persones i, excepció feta d'aquells que hi assistiren amb caràcter individual o independent, representaven les següents forces polítiques i instàncies unitàries: Assemblea de Catalunya i Consell de Forces Polítiques de Catalunya, Consell Democràtic del País Valencià i Junta Democràtica del País Valencià. Per part de les Illes hi havia Junta Democràtica de las Islas, Federació Socialista Balear-PSOE, Partido Socialista Popular, Partido Social-demócrata Balear, Convergència Socialista, Grup Promotor del PSI, Grup Independent Socialista i Nacionalista, Grup de Formació Marxista-Leninista de Mallorca i Comissió Organitzadora de l'Assemblea Democràtica de Menorca.

TEMES A DISCUSSIÓ

No hi va haver unitat de criteris a l'hora dels plantejaments personals o de grups i partits, però va ésser possible, així i tot, la redacció d'un document, acceptat col·lectivament, que ens atreviríem a qualificar d'esperançador, malgrat la seva feblesa política de fons.

Intentarem d'oferir una síntesi dels temes essencials que sortiren a debat, l'explicitació dels quals no comporta orde de prioritats ni d'importància:

- Trencament democràtic.
- Amnistia.
- Marc i àmbit dels Països Catalans (el més polèmic).
- Fet nacional de les Illes.
- Congrés de Cultura Catalana.
- Futures relacions entre les instàncies unitàries del País Valencià i Catalunya-Principat amb les forces polítiques de les Illes.
- Problemàtica obrera.
- Estatut d'Autonomia.
- Assemblea de les Illes.
- Marc Democràtic de Tramuntana, l'autenticitat o la realitat del qual va ésser posada en dubte per un grup (PSOE) tot i que la reunió de Cura havia estat convocada mitjançant l'esmentat Marc Democràtic.
- Concepte d'autonomia i d'autodeterminació.
- Co-oficialitat del català.

Sobre aquesta gamma de temes tan diversa i tan conflictiva es produïen les intervencions coincidents o divergents, algunes de les quals no hem vist recollides fidelment a les notes i cròniques informatives que han aparegut a la premsa. Provarem de fer-ne una síntesi:

INTERVENCIONS

Pel que fa a les Illes, intervingueren Climent Garau, Sebastià Serra, Antoni Tarabini, Francesc Obrador, Antoni Serra, Manuel Mora, Ignasi Ribas, Isidre Forteza, Fèlix Pons, Juli Mascaró, Joan Calvera i Miquel Tugores. Evidentment, alguns silencis foren eloqüents (no sé si eren intencionats), així com també algunes absències notòries.

Volem cridar l'atenció pel que fa a l'ús del terme Països Catalans. El concepte va ésser emprat, en primer lloc, per Joan Colomines (Partit Popular Català) i recollit en dues intervencions de Josep Guia (Consell Democràtic del País Valencià) i Antoni Serra. Joan Manuel Brosetta (Junta Democràtica del País Valencià) s'hi oposà, dissertant llargament al respecte, i a continuació Antoni Gutiérrez (Partit Socialista Unificat de Catalunya) i Rafael Ribó. Els representants de les Illes gairebé no hi prengueren part en aquesta qüestió: no en feren una negació ni una afirmació rotundes. L'oposició quasi radical procedí de la Junta Democràtica i dels partits de línia comunista ortodoxa. Pot ésser significatiu, això.

A l'hora de plantejar el fet nacional pel que fa a les Illes, Antoni Tarabini es reafirmà en la seva actitud nacionalitària i apuntà la necessitat urgent de crear un òrgan de caràcter unitari: l'Assemblea de les Illes, que seria potenciador de la nostra dinàmica política i social. Antoni Serra afirmava que el fet de no haver inclòs dins l'estratègia dels partits espanyolistes de les Illes l'element nacional —indubtable i de cada vegada més reeixit dins les classes populars insulars— havia possibilitat una mena de divorci paralizador entre aquests partits i la realitat. Al capdavant, però, en aquestes o en altres intervencions no va ésser definit allò que hom entenia per fet nacional: ¿Es Mallorca o són les Illes les constituents d'una nacionalitat (no solament en base a la història, cultura, idioma, costums i ètnia, sinó també tenint en compte la realitat política i social d'avui)? ¿Calia partir del fet nacional des del marc de Països Catalans?

Un altre punt conflictiu fou el Congrés de Cultura Catalana. Sorpresa: Joan Brosetta indicà que la Junta Democràtica del País Valencià no n'estava assabentada de l'existència del Congrés, ja que no havien rebut una comunicació oficial. Aquestes posicions semblarien inversemblants, si no fos que molta gent coneixia la polèmica produïda al País Valencià i els intents de fragmentació de la cultura catalana, continuadors d'una llarga tradició històrica.

EL DOCUMENT

Així i tot, repetim que la trobada fou important i històrica. Mentre Vicent Andrés Estellés llegia alguns

poemes intencionats i ad hoc, es confeccionava el document que tot seguit reproduïm:

Reunits representants de les forces polítiques i unitàries democràtiques de les Illes, País Valencià i Catalunya sotasignants, acordam fer públic el següent comunicat:

1) Expressam la nostra satisfacció pel fet d'haver portat a terme aquesta trobada.

2) Davant l'actual situació política de continuisme del Règim manifestam la nostra voluntat de seguir lluitant pel trencament democràtic com a única alternativa per retornar al poble la seva sobirania i el seu protagonisme polític.

3) Entenem que el trencament democràtic ha de passar per:

A.—L'amnistia general.

B.—Les llibertats polítiques i sindicals.

C.—El dret d'autodeterminació de tots els pobles de l'Estat Espanyol. La reivindicació dels Estatuts d'Autonomia.

4) Partint d'una realitat comuna, arribar a una millor coordinació dels reunits. Així mateix, treballar per l'entesa unitària en la lluita pel trencament democràtic a nivell d'Estat Espanyol.

5) En concret, els reunits ens proposem:

A.—Continuar aquestes trobades.

B.—Intensificar l'intercanvi, d'informació i d'experiències.

C.—Donar suport a la realització del Congrés de Cultura Catalana.

D.—Coordinar les accions necessàries per tal d'aconseguir l'ús oficial de la llengua pròpia, així com tota mena d'activitats per la conquesta de les llibertats polítiques i nacionals.

Cr.

Els premis «Ciutat de Palma», un tràmit

Dia 20 de gener, festivitat de Sant Sebastià, es varen concedir una vegada més els premis Ciutat de Palma. Premis literaris, premi de pintura, premi d'investigació. Pocs dies abans havien estat fets públics els diferents veredictes que el lector ja coneix per la premsa diària. Mentrestant, i com a pròleg, un festival internacional de música amb alguns interèrets d'indiscutable qualitat, una exposició antològica de Guillem Mesquida —el nostre pintor habilitíssim, prolífic, gens ni mica genial, d'un barroc que es dilueix, decidit, cap al neoclàssic— fent vertadera planta en els salons del palau del Marquès de So-

l·leric, alguns actes més o menys populars —uns més, altres menys—...

Però el fet és que els premis ciutadans no acaben de trobar el seu centre. Abans, quan s'atorgaven en el curs d'un sopar de ringo-rango, i el públic s'entretenia fent quinielles i no escoltava el discurs del mantenedor —invariablement tòpic i cansat—, assolien un cert interès frívol, efímer i festiu. Varen trobar, emperò, que allò no estava bé i, coincidint amb el començament del període de vaques magres, volgueren voltar-los d'austeritat seriosa, acadèmica, gairebé celluda. La intenció era bona; però el resultat és que els premis, ara, ja no interessaven gairebé a ningú, ni tan sols a títol de curiositat. Potser una mica als concursants, és clar, per allò de les pessetes. I encara...

La proclamació, per exemple, dels premis literaris, celebrada el dia 19 al Casal Balaguer, fou un acte més aviat penós. Públic escàs i indiferent, una conferència floripondada, que semblava caure en el buit, del senyor José Ramón Alonso, fredor burocràtica, ullades al rellotge... Era com si es tractàs d'aprovar el més gris dels expedients administratius.

No menys de tràmit va esser l'entrega dels premis l'endemà, amb els jurats asseguts a l'escenari de l'Auditori, i els interessats passant d'un en un a recollir el seu diploma com col·legials educadets, i la gent esperant amb impaciència que tot allò s'acabàs i començàs el concert... Vén-ga, de pressa!

De fet, el públic espès i municipal només es va divertir una mica amb l'habitual trencadissa al voltant del premi de periodisme. Sembla que definir aquest gènere és molt complicat. I molt conflictiu. Periodisme és això,

periodisme és allò altre... ¿Qui ho sap? Encara no s'havia fet públic el veredict i un professional ja acusava el jurat d'incompetent. L'endemà de saber-se qui era el guanyador, un altre professional reblava el clau proclamant que aquell jurat per ventura era apte per jutjar poesia, però per res més. Davant tot això un pensa que valorar un escrit periodístic deu esser una feina molt alta, molt críptica i molt difícil, a l'abast només d'un grapat de ments privilegiades. I després parlen de la irritabilitat dels poetes, pobrissons, que s'avenen a tot i es beuen els cops com la figuera!

Per aquests motius i per altres que no fan al cas, els premis Ciutat de Palma no tenen gaire bona premsa ni gaire prestigi a nivell de xafardia. Diuen que no serveixen per res, que no són gens atractius, que com a mitjà de promoció cultural han estat un fracàs, que són carques, que més valdria deixar-los córrer d'una vegada, etc. Però no hi ha dubte que aquests blames són exagerats i fins i tot injustos. No hem d'oblidar que a la ja llarga nòmina dels premiats hi figuren escriptors com Llorenç Villalonga, Baltasar Porcel, Jaume Vidal Alcover, Guillem Frontera, Jaume Pomar, Alexandre Ballester, i molts altres que no es poden incloure en aqueixa curiosa fauna dels «escriptors de certamen literari». D'altra banda, els premis concedits ara mateix a Jaume Fuster, a Francesc Parcerisas, a Cristina Peri Rossi, o a Camilo J. Cela Conde, allunyen qualsevol sospita de carquisme. No són aquests els noms que solen sonar en els premis municipals i oficials. Els nostres premis ciutadans —ja ho hem dit— van a la deriva, no troben el seu centre, el seu equilibri; però encara els podem concedir un cert marge de confiança. A veure.

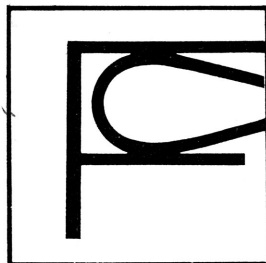
Diuen que enguany alguns membres del jurat redactaren i signaren un paper demanant amnistia per als presos i exiliats polítics i el restabliment de les llibertats democràtiques. Aquest document, llegit en públic, hauria estat una alenada d'aire fresc dins el ritual burocràtic. S'haurien aturat els badalls i haurien reviscolat les mirades perdudes en el sostre. Com si de cop s'haguessin encès tots els llums. No pogué esser, tanmateix, perquè —almenys així ens ho expliquen— hi hagué jurats que no volgueren autoritzar el paper amb la seva firma. No perquè estiguessin a favor ni en contra, sinó perquè ells són molt seriosos, i si s'havien reunit era per del·lberar i no per demanar amnistia ni altres punyetes per l'estil. Fins i tot n'hi va haver de més tocats i posats que consideraren que el fet d'haver-los invitat a firmar allò era una grosseria. Ja ho diu la cançoneta cabaretera:

**Sí senyor:
la revolució
és de mala educació.
PERE ALBERT**

AVUI, després de 40 anys, un diari en la nostra llengua

Una llengua mancada de mitjans de comunicació és una llengua condemnada a l'ostracisme i a convertir-se en una llengua relegada a l'ús familiar i col·loquial, on no hi tenen entrada els neologismes i el lèxic de la qual es va reduint a les paraules d'ús més freqüent. La llengua, vehicle de

Fotogravats A. Comas

- FOTOGRAVAT
- OFFSET
- DEPARTAMENT DE DIBUIX
- CREACIÓ GRÀFICA
- FOTOGRAFIA INDUSTRIAL
- ARXIU FOTOGRÀFIC
- NYLOPRINT I
- FOTOCOMPOSICIÓ

C/. Emperatriu Eugènia - 1 - D - teléfans. 294650 - 54 - PALMA.

Diario de Mallorca

un diari

per a tots els mallorquins

la cultura i de la forma de vida d'un poble, necessita per a la seva supervivència i per al seu desenvolupament dels mitjans de comunicació social i avui per avui el mitjà de comunicació social més important i més fàcil d'aconseguir és un diari.

Pensant en aquesta urgent necessitat es constituí la Societat PREMSA CATALANA proposant-se la publicació d'un diari en la nostra llengua, però els seus promotors pensaren també fer un diari que fos per a tots i de tots, un diari que fos l'òrgan d'expressió de tot un poble, sense estar dominat per cap grup econòmic, social o polític.

Per això es va repartir el capital necessari (75.000.000 de pessetes) en títols de 1.000 i de 10.000 pessetes essent de 100.000 pessetes la xifra màxima de participació que pot ostentar una mateixa persona. D'aquesta manera ningú pot tenir la força suficient com a per dominar la ideologia del diari, que es pretén que sigui un diari d'informació el més objectiva possible i marc d'expressió de tots els pobles que parlen la mateixa llengua.

L'estabilitat i la rendibilitat de l'empresa està assegurada amb la subscripció del capital necessari i la xifra inicial de subscriptors que es pretén que sigui de 30.000 dels quals ja se'n tenen més de 25.000.

La presentació pública del projecte a Palma va tenir lloc el dia 5 de Febrer amb la projecció d'un audiovisual explicatiu de la necessitat d'un diari en la nostra llengua i del projecte del Diari promogut per PREMSA CATALANA, S. A., que va esser presentat pel senyor Josep Espar i Ticó, conseller delegat de la societat. Es preveu que el programa es repetesqui a altres llocs tant de Palma com de pobles de l'illa. Entre altres està programat pel dia 2 de Març a l'Obra Cultural Balear.

La presència de les Illes a les pàgines del Diari es pretén que sigui important, però per això cal que també compten ací amb el suficient nombre de subscriptors per a fer possible la supervivència del diari, la qual depèn de tots nosaltres.

Per comprar títols de PREMSA CATALANA, S. A. us podeu dirigir a Josep Grimalt, delegat. Pl. Hornabèque, 3, 5, 2^a B., o a Banca Catalana, o bé a Casa Catalana, Avda. Comte de Sallent, 16. Ciutat de Mallorca.

J. G.

Carta des del Principat de Catalunya

Benvolgudes / Benvolguts lectores / lectors, «Las leyes no cambian ni una, los derechos cívicos a cero, los inmovilistas firmes todos en sus puestos, el Consejo del Reino sigue bien de cancerbero, las Cortes solo aplauden hacia atrás, la prensa igual de canallesca y encadenada, la huelga sigue siendo delito, el antiterrorismo aun pesa sobre nuestras cabezas. En resumen en el lado oficial no ha cambiado oficialmente nada de nada» diu **Cambio 16** i jo ho repetesc textualment perquè n'estic d'acord, ho visc des d'una Barcelona que no espera que els decrets surtin per fer valer drets i camps de llibertats polítiques, sindicals, nacionals, i populars.

Vos puc assegurar que arreu del Principat de Catalunya hi ha referèndums de les classes populars. La vaga de solidaritat al Baix Llobregat és més que una vaga com deien els obrers: **Parem pels companys de L'orsora que tant van lluitar per Pirelli, Elsa, fama, Tubauto i d'altres empreses en conflicte els darrers anys; parem perquè la crisi no l'haguem de suportar nosaltres que no tenim veu en la planificació econòmica que no se'ns escolta; parem per evitar reestructuracions i expedients de crisi; parem per un sindicat de classe, unitari, independent i democràtic; parem perquè necessitem més que ningú els llibertats.** Les paraules i les dues setmanes de vaga activa amb tancades a esglésies reunions als ajuntaments, assemblees a les fàbriques, llargues marxes per barris fins al centre de Barcelona dispersades pels grisos, manifestacions pacífiques, vermuts de mils de persones a les associacions de veïns, una mala fi d'actes on un valor popular, **la solidaritat**, encapçala la lluita.

Una de les coses que hem anat aconseguint és una millor informació. Els diaris diuen els mots dels polítics «il·legals», expliquen fil per randa els actes «il·legals», anuncien amb cura les manifestacions «il·legals», descriuen els partits «il·legals»... Per això les meves cròniques, que intentaren reflectir aquesta real vida «il·legal», se convertiran, si les circumstàncies ho permeten, en cartes, comentaris, reflexions per tal d'accentuar una notícia o tema de l'anonimat, un problema enmascarat pels grans titulars. Res més que això. Avui estic molt cansat de córrer i per això acurçaré en pocs fulls la llarguís-

sima llista de bocins de la història de cada dia feta per milers de persones en aquest gener 76 on tothom comença a creure que rera 40 anys encara tenim cos, crit, sexe, tendresa, solidaritat...

Mai no m'haguera pensat quan li vaig mostrar els poemes de Kavafis a en Lluís Llach que un dia escoltaria el «Viatge a Itaca» i sabria que la nau popular sortia dels esculls i continuava camins de mar. El Palau dels Esports era ple d'onades: de gent, de banderes, de crits, de notes, d'alegria, d'emoció. I mentre en Lluís callava perquè els 8.000 cossos cantassim —la gent feia de cantador— jo recordava els joves del 27 de setembre i els / les altres i les / els altres i una llarga llista que m'imaginava respirant rera els llumins encesos dins la foscor d'un temps i d'un palau ple d'una llum calidíssima color taronja, color camí llarg, color vermell, color 4 barres, color més lluny sempre molt més lluny...

I em feia ràbia que elles / ells no hi fossin... I gairebé tothom plorava i reia perquè allò era nou de trinca, conquerit...

El dia 1 de Febrer tot Barcelona era una assemblea popular. La manifestació per l'Amnistia que sol·licità la Federació d'Associacions de Veïns recolzada per innombrables firmes d'entitats i personalitat no fou permesa pel Governador Civil. La gent es va sentir decebuda. I de tots els barris sortiren grups, concentracions que anaven cap al centre. La Policia Armada carregava contra els manifestants pacífics que només duïen pancartes amb la paraula AMNISTIA i banderes catalanes.

Avui, 8 de febrer la il·legal Assemblea de Catalunya convocà el poble del Principat «a una manifestació davant el Palau del Parlament (avui Museu d'Art Modern) a les 12 del matí perquè pugui expressar lliurement i pacíficament la general voluntat democràtica i manifestar-la amb ordre...» «t'invita a exercir públicament un dret democràtic essencial: el dret de manifestació. I d'exercir-lo pacíficament, sense violència, sense l'alteració de la vida ciutadana normal». «¿Per què ha estat escollit com a lloc de reunió el Parc de la Ciutadella, davant el palau on es reuní el Parlament de Catalunya, inaugurat per Francesc Macià el 14 de desembre de 1932? Perquè l'Assemblea reivindica els drets dels catalans a elegir democràticament els seus representants. ¿I per què volem que la manifestació s'acabi en la Plaça de Sant Jaume? Perquè s'hi troba el Palau de la Generalitat, testimoni d'afirmació secular de catalanitat i de democràcia». Des de les 10'30 fins a les 4 la Ciutat de Barcelona ha estat un referèndum de ciutadans que pacíficament cridaven: Llibertats - Amnistia.

El Parc de la Ciutadella estava ocupat per la Força Pública. Els mani-

festants han arribat devers les dues al Cinc d'Oros on hi havia un gran embotellament de cotxes que feien pitades i pitades al mateix ritme que es crits. La Policia Armada llançava des des terrats bombes de fum i dispersava als manifestants; també ha començat a copejar cotxes, a treure a cops a la gent que feia sonar la bocina.

He sabut que, com a la manifestació del 1 de febrer, també havien detingut en Xirinachs i nombroses persones.

Segueix la dualitat: un món real i un món oficial. Res no ha canviat als papers dels no-drets.

També a la Rambla la gent s'ha manifestat solidaritzant-se amb el poble Saharai amenaçat de genocidi per les tropes ocupants del Marroc i de Mauritània. **L'Associació d'amics del Poble Saharai, Càritas de l'Estat Espanyol, Agermanament, Justícia i Pau** i altres entitats han fet una crida per ajudar a més de 100 mil persones que se troben acaramullades en diferents indrets del desert i prop de la frontera amb Algèria. Aquests refugiats ho han perdut tot i es troba a la vora de la desesperació i l'extermi. No són paraules apocalíptiques: és el fet real que la Creu Roja, Càritas i altres organismes denuncien arreu del món. Tothom que vulgui ajudar se pot posar en contacte amb Càritas de Ciutat de Mallorca.

Acab aquesta carta amb amargor i sense oblidar els mots d'en Llach que me xiulen a les orelles: **Més lluny, hem d'anar més lluny dels arbres caiguts que ara ens empresonen...**

Una aferrada p'es coll.

BIEL MESQUIDA I AMENGUAL

Barcelona, 8 de febrer de 1976.

El «Llibre del poble de Déu», contestat a la Ciutat de València

Ens acaben d'arribar de la ciutat de València els papers i informació relatius a l'afer «Llibre del Poble de Déu» — Comissió Diocesana de Litúrgia de la ciutat germana.

És conegut de tothom el fet de la dificultat amb què es va imposant el desig de l'Església d'ús de la llengua vernacla a la litúrgia en el País Valencià. En un primer moment, el Dr. Marcelino Olaechea ho tingué totalment prohibit; després, el Vicari Capítular Dr. González Moralejo ho permeté

amb la condició que, per a cada cas, es demanés permís de la Cúria de l'Arxidiòcesi; a l'actualitat, ja no es demana de fet permís, però la connexió Arquebisbe-llengua dels seus diòcesans és quasi sols que «no està prohibida». A la ciutat d'Alacant es diu cada dissabte i vigílies de festa una Missa a la concatedral de Sant Nicolau, i a la diòcesi de Sogorb-Castelló s'ha començat esporàdicament, d'ací d'allà, la litúrgia en vernacle com a algunes parròquies de la diòcesi valentina.

Un dels grans problemes a resoldre era el de l'edició dels textos litúrgics. Els textos catalans del Principat, com a Mallorca, no són totalment viables a València. ¿Com editar els textos litúrgics? Qui els compraria? Des de l'any 1971, el P. Pere Riutort Mestre, Missioner dels Sagrats Cors, es posà a treballar en cerca de la solució, i vet aquí que a primeries de 1972, amb connexió de la Comissió diocesana de Litúrgia de València, s'anuncià l'edició manual de les Misses de diumenges i festes. Es creà una Comissió Interdiocesana per tal que no s'exclouessen les altres diòcesis, que immediatament enviaren els seus representants, i així formada fou constituïda per decret d'octubre de 1973. En fou elegit president el P. Riutort.

Des d'aleshores, les dificultats per al treball de la majoria de la Comissió Interdiocesana (mossèn Vicent Sorribes, Dr. Sanchis Guarner, Srs. Enric Valor i Francesc Ferrer Pastor, P. Riutort i tots tres delegats d'Alacant i els dos de Castelló) titlats de tenir «el pla premeditat de catalanitzar la litúrgia valenciana», anaren en augment; hagueren de lluitar contra els de l'altre grup format pels Mossens Almiñana i Alcon que començaren a mostrar-se disconformes amb l'adaptació. Els dos esmentats mossens són membres de la Cúria diocesana de València, els quals, per altra banda, pràcticament no assistiren mai a les reunions de la Comissió Interdiocesana; però que sembla que els Bisbes valencians consideraren com una altra Comissió amb tots els drets.

Mentrestant, es demana d'ací d'allà de part dels sacerdots, poder tenir els textos litúrgics. L'associació «La Paraula Cristiana» féu també les seues gestions, i els Bisbes volgueren resoldre la qüestió, feren dues reunions ad hoc en el juliol i l'octubre de 1974 i es publicà la Presentació del llibre (Presentació que va obtenir La Paraula Cristiana) A més, els Bisbes van voler que anàs al davant del llibre amb les seues firmes una sèrie d'explicacions sota el títol «Anotacions introductòries». A la fi, després de quasi quatre anys d'anunciar-lo, a darreries de novembre de 1975 ix al públic el «Llibre del Poble de Déu»: 1.600 pàgines, a dues tintes, cinc quadrícromies, més de 90 dibuixos; conté en tot o en part catorze llibres li-

túrgics, a més de la secció «Cants Populars i Pregàries en família»: una obra, en fi, primeríssima en el camp del llibre popular religiós d'avui. Era l'instrument per a poder començar a fer camí en la recuperació de l'Església valenciana per a la llengua del País.

Després d'una setmana de la seua aparició, ix ja un primer article contra el «Llibre del Poble de Déu» a «Las Provincias», firmat amb el pseudònim «Vives»: en resum, que havia estat el llibre «El caballo de Troya o el timo de la estampita» que volia dir que, amb un «Missal Valencià» s'havia introduït un «Missal Català».

Seguiren altres escrits contra el llibre a «Las Provincias» y «Hoja del Lunes», però el cop més fort que ha hagut d'aguantar el llibre ha estat una carta de tres pàgines de la Comissió diocesana de Sagrada Litúrgia que s'ha enviat a les Parròquies com a correspondència oficial de l'Arquebisbat.

L'esmentada carta era d'esperar que cauria a mans dels periodistes, que la transmeteren als quatre vents per la premsa i la ràdio. La Carta anava dirigida contra «la intromissió d'un frare mallorquí que, reforçat per un grup de seglars, havia fet el llibre amb el pla ben premeditat de catalanitzar la litúrgia valenciana i aconseguí suplantat l'autoritat i les persones d'aquesta Comissió».

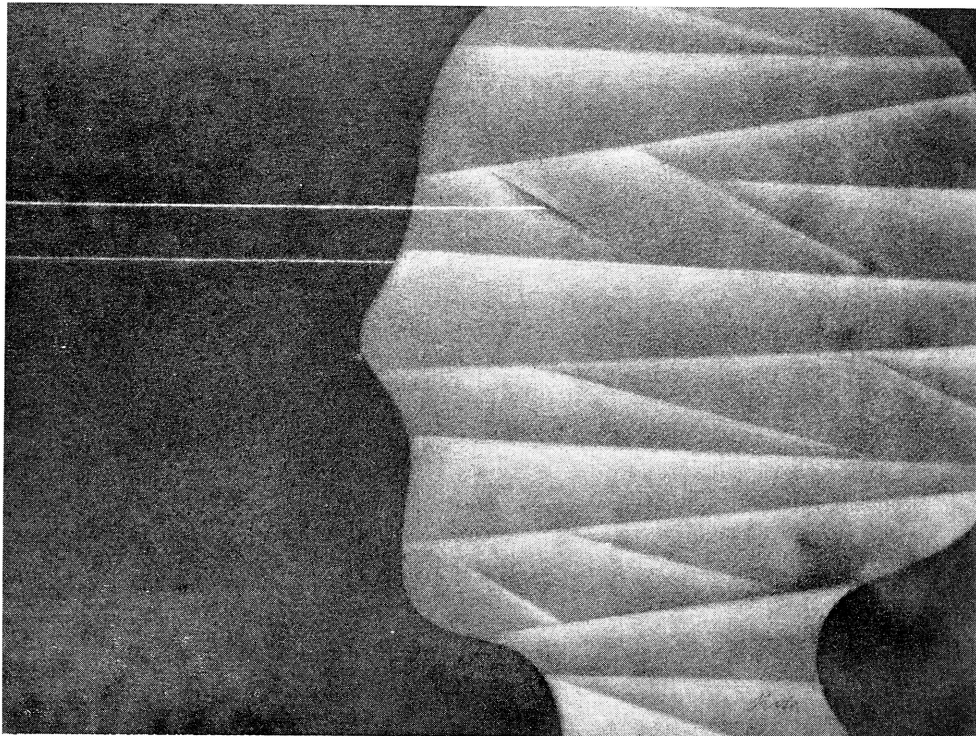
La carta, que tenim a les nostres mans, no té desperdici: Tota està feta en aquest to; és un tipus de document eclesiàstic desconegut fins a l'actualitat. També tenim a les mans una sèrie de quatre capítols que la Comissió Interdiocesana havia aprovat no per a respondre la Carta de la Comissió diocesana de València, sinó sols per a aclarir alguns punts que havien suscitat els articles de la premsa, i algun periodista ho va presentar com a resposta. Tanmateix, s'ha de confessar que amb aquest comunicat quedaven en la seua major part contestades les tres pàgines de la Circular de la Comissió diocesana de València. Davant aquesta coincidència, convé remarcar la similitud d'actituds i finalitats i en certa manera la sincronització dels articles adversos dels periòdics i la Circular de la Comissió diocesana.

Així les coses, va ser necessari que els Bisbes valencians parlessen: Feren pública novament l'aprovació del «Llibre del Poble de Déu», que des de llavors declararen aprovat sols «ad experimentum» i que esdevenia text base per a anar preparant les «edicions típiques valencianes».

En fi: un afer que molt poc ajudarà a la continuació de les Balears en el si de la Província Eclesiàstica Valentina, si és que és veritat que un mallorquí és considerat com un entremetedor a València.

SALA PELAIRES

GALERIA D'ART

PAVIA

Març 76

PELAIRES, 63 TEL: 223696 CIUTAT DE MCA.

ESTALVIAU LA MEITAT. BANCA CATALANA HI POSA LA RESTA

El sistema és molt senzill. ¿No és ver que estalviau una quantitat fixa cada mes pensant en qualque cosa concreta? Fins i tot pot ser que hàgiu calculat el temps aproximat que haurà de

durar el vostre estalvi. Doncs bé: Confiau-nos els vostres estalvis periòdics des d'avui mateix, i quan hàgiu arribat a la meitat del que necessitau, demanau-nos un crèdit per la resta.

